

**Fundusze
Europejskie**
Wiedza Edukacja Rozwój

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

Ekspertyza ornitologiczna obszarów chronionych położonych w zachodniej części koncesji poszukiwawczej Sawin II 34/2014/p

Marcin Polak

**Fundusze
Europejskie**
Wiedza Edukacja Rozwój

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

Spis treści

<i>Podziękowania</i>	3
Wstęp.....	4
Teren badań	4
Metodyka	5
Wyniki	6
<i>Przegląd gatunków</i>	6
Ocena rangi ornitologicznej badanego obszaru.....	51
Wnioski	53
Bibliografia	53

**Fundusze
Europejskie**
Wiedza Edukacja Rozwój

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

Podziękowania

Składam serdeczne podziękowania przede wszystkim Barbarze Grzebulskiej za zaproszenie oraz koordynację niniejszych badań, w tym również przekazanie swoich niepublikowanych ptasich obserwacji. Dziękuję również Ornitologom: Sylwestrowi Aftyce, Łukaszowi Bednarzowi oraz Januszowi Wójciakowi za przekazanie swoich obserwacji rzadkich ptaków z Polesia.

Wstęp

Głównym celem niniejszej ekspertyzy jest przedstawienie aktualnego składu gatunkowego oraz charakterystyka rozmieszczenia i liczebności wszystkich gatunków ptaków lęgowych w obrębie obszarów chronionych położonych w zachodniej części koncesji poszukiwawczej Sawin II 34/2014/p. W trakcie prac terenowych szczególną uwagę zwrócono na stanowiska rzadkich i zagrożonych w Unii Europejskiej gatunków ptaków wpisanych do **I Załącznika Dyrektywy Ptasiej 2009/147/WE z 30 listopada 2009** oraz wpisanych do **Polskiej Czerwonej Księgi Zwierząt** (Głowaciński 2001). Pomimo, że centralny obszar Polesia objęty jest wszystkimi najważniejszymi formami ochrony przyrody w Polsce (Międzynarodowa Konwencja Ramsarska, Międzynarodowy Rezerwat Biosfery UNESCO, park narodowy, obszar NATURA 2000, park krajobrazowy, obszar chronionego krajobrazu i inne), na tym terenie planuje się budowę nowych kopalni węglowych. Proponowane inwestycje mogą w przyszłości negatywnie wpłynąć na sytuację hydrologiczną tego obszaru oraz zaburzyć prawidłowe funkcjonowanie ekosystemów oraz siedlisk przyrodniczych. Szczególnie narażone są rzadkie i zagrożone gatunki zwierząt zamieszkujących tereny podmokłe, które są wrażliwe na działalność człowieka oraz zmiany stosunków wodnych w obrębie łąk, pastwisk i torfowisk.

Teren badań

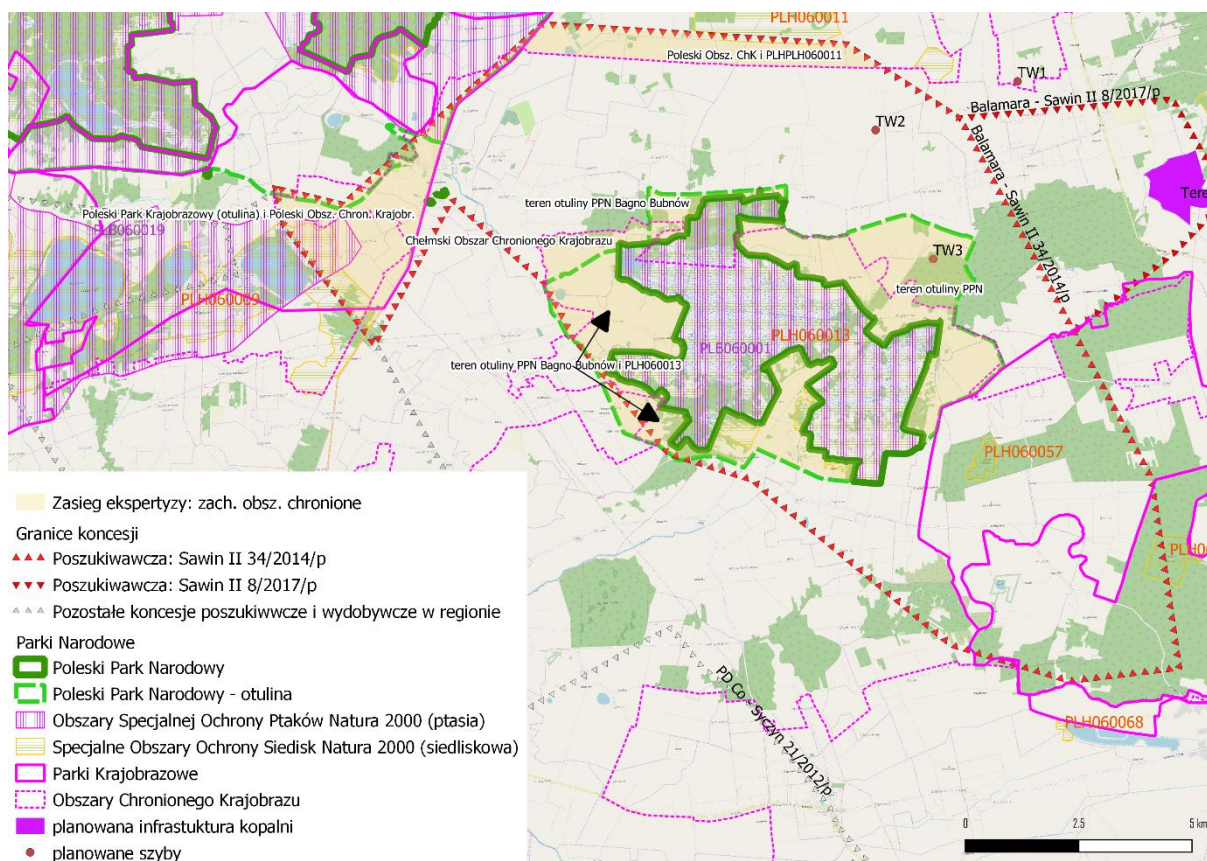
Niniejsze badania przeprowadzono w obrębie wschodniej części koncesji poszukiwawczej Sawin II 34/2014/p. Zasięg ekspertyzy obejmuje następujące fragmenty obszarów objętych ochroną prawną:

- Poleski Park Krajobrazowy
- Poleskiego Obszar Chronionego Krajobrazu
- Otulina Poleskiego Parku Narodowego, przylegająca do Bagna Bubnów – obszaru ochrony ścisłej
- Specjalny Obszar Ochrony (SOO) siedlisk Natura 2000 PLH060011 „Krowie Bagno”
- Specjalny Obszar Ochrony (SOO) siedlisk Natura 2000 PLH060013 „Ostoja Poleska”

- Specjalny Obszar Ochrony (SOO) siedlisk Natura 2000 PLH06009 „Jezioro Uściwierskie”
- Obszar Specjalnej Ochrony (OSO) ptaków Natura 2000 PLB60019 „Polesie”

Dokładny przebieg granic terenu badawczego zaprezentowano na Rycinie 1.

Rycina 1. Granice terenu badań obejmującego wszystkie powierzchniowe formy ochrony przyrody w zasięgu koncesji poszukiwawczej Sawin II 34/2014/p.

Metodyka

Prace terenowe wykonano w okresie od kwietnia do lipca 2019 roku. Całą badaną powierzchnię kontrolowano pieszo lub rowerem w odstępach kilku- lub kilkunastodniowych. W obrębie analizowanego obszaru określono aktualny skład gatunkowy występujących tam ptaków lęgowych. Na badanym obszarze ptaki liczone były przy zachowaniu wskazówek metodycznych oraz symboli stosowanych w

kombinowanej odmianie metody kartograficznej (Tomiałojć 1980 a i b). Główne założenia metodyczne przyjęto za pracami Chylareckiego i innych (2009) oraz Chylareckiego i innych (2015). Obserwator poruszał się powolnym tempem, zatrzymując się co pewien czas w celu nasłuchiwania i obserwacji ptaków. Obserwacjami objęto równomiernie całą powierzchnię. Liczenia wykonano przemieszczając się po trasach oddalonych od siebie, w zależności od środowiska, od 100 do 300 m. Wszystkie obserwacje ptaków lęgowych, gniazda, przemieszczenia oraz zachowanie badanych osobników były szczegółowo notowane na mapach w skali 1 : 1000. Badania prowadzono od świtu do zmierzchu, szczególnie skupiając się na siedliskach leśnych i podmokłych. Liczenia przeprowadzono w korzystnych warunkach pogodowych. W środowiskach zadrzewionych większość rejestracji ptaków opierała się na słuchu i znajomości śpiewu, głosów kontaktowych, głosów ostrzegawczych oraz głosów zaniepokojenia. Znalezione gniazda oraz wszystkie obserwacje ptaków zaznaczano na mapę powierzchni za pomocą specjalnych skrótów gatunkowych, używanych w metodzie kartograficznej (Tomiałojć 1980 a i b). Gniazda ptaków oznaczane były na podstawie obserwacji wysiadujących lub karmiących osobników, w przypadku ich braku posługiwano się kluczem Gotzmana i Jabłońskiego (1972). Ptaki obserwowano przy pomocy lornetki 10 x 50. W przypadku skrytych i trudno wykrywalnych gatunków ptaków (chruściele, podróżniczek, dzięcioły) stosowano stymulację głosową. Ze względu na rozległy teren zrezygnowano z liczeń nocnych i w związku z tym nie określono liczebności lelka i sów. Na skutek licznych zmian w taksonomii ptaków w ostatnich latach, w przeglądzie gatunków zaprezentowano wyniki w ujęciu systematycznym zaproponowanym przez Komisję Faunistyczną PTZool. (<https://komisjafaunistyczna.pl>).

Wyniki

Przegląd gatunków

Łabędź niemy

Gatunek lęgowy, który znajduje się na liście gatunków zwierząt objętych ochroną ścisłą. Wykryto jedno stanowisko lęgowe położone tuż przy granicy terenu badań na terenach podmokłych przy wieży widokowej „Kulczyn” i ścieżce przyrodniczej „Czahary”.

Gęgawa

Gatunek niełęgowy, który jest wpisany na listę gatunków zwierząt łownych. Gniazduje blisko granicy terenu badań na obszarze Poleskiego Parku Narodowego. W trakcie prac terenowych wielokrotnie obserwowano gęgawy przez cały okres lęgowy: np. 15 os. zanotowano w okolicach wsi Karczunek, 6 os. koło wsi Zastawie, 220 os. koło wsi Zastawie oraz Sęków.

Cyranka

Gatunek łęgowy, który znajduje się na liście gatunków zwierząt objętych ochroną ścisłą. Wykryto co najmniej dwa stanowiska lęgowe tego gatunku na badanym fragmencie Krowiego Bagna.

Cyraneczka

Gatunek łęgowy, który jest wpisany na listę gatunków zwierząt łownych. Wykryto jedno stanowisko lęgowe na terenach podmokłych przy wieży widokowej „Kulczyn” i ścieżce przyrodniczej „Czahary”.

Krzyżówka

Gatunek łęgowy, który jest wpisany na listę gatunków zwierząt łownych. W trakcie prac terenowych w obrębie całej powierzchni badawczej wykryto 18 par lęgowych krzyżówki koło następujących wsi: Michałów (1 para), Karczunek (1 para), Kulczyn (3 pary), Kulczyn Kolonia (2 pary), Zastawie (3 pary), Sęków (1 para), Kozubata (1 para), Wojciechów (1 para). Ponadto zanotowana na badanym fragmencie Krowiego Bagna (2 pary) oraz na terenach podmokłych przy Jeziorze Sumin pomiędzy wsiami Dębowiec a Sumin (3 pary).

Krakwa

Gatunek łęgowy, który znajduje się na liście gatunków zwierząt objętych ochroną ścisłą. Jedno stanowisko lęgowe tego gatunku wykryto na terenach podmokłych położonych na północ od wsi Sęków, a drugie na badanym fragmencie Krowiego Bagna.

Przepiórka

Gatunek lęgowy, który znajduje się na liście gatunków zwierząt objętych ochroną ścisłą. Jest wrażliwy na zmianę siedlisk w krajobrazie rolniczym. Przepiórka zasiedlała rozległe oraz intensywnie uprawiane pola uprawne oraz użytki zielone. Gatunek skryty i w związku z tym liczebność jest nieco niedoszacowana. Wykryto następujące stanowiska lęgowe: Marcinowa Niwa (1 samiec), Serniawy (1 samiec), Krowie Bagno (4 samce), Karczunek (2 samce), Sęków (1 samiec) Ostrożny szacunek populacji lęgowej to 10-20 samców.

Kuropatwa

Gatunek lęgowy, który jest wpisany na listę gatunków zwierząt łownych. Gatunek rzadki i ginący na Polesiu Lubelskim. Wykryto zaledwie kilka stanowisk lęgowych w pobliżu wsi Kulczyn, koło wsi Sęków oraz na badanym fragmencie Krowiego Bagna (co najmniej 3 pary).

Bażant

Gatunek lęgowy, który jest wpisany na listę gatunków zwierząt łownych. Gatunek sztucznie introdukowany w naszym kraju przez myśliwych. W trakcie prac terenowych obserwowany w kilku miejscach, a populację lęgową tego gatunku oszacowano na 10-20 samców.

Grzywacz

Gatunek lęgowy, który jest wpisany na listę gatunków zwierząt łownych. Gatunek rozmieszczony równomiernie w obrębie terenu badań. Gniazdował w dużym rozproszeniu, nigdzie nie tworząc znacznych skupisk lęgowych. Zasiedlał szeroki wachlarz różnorodnych siedlisk: duże kompleksy leśne, osady ludzkie, łąki i rzadko również pola uprawne. Najliczniejszy w obrębie dużych zwartych kompleksów leśnych, nieco mniejsze zagęszczenia osiągał w krajobrazie rolniczym. Populację lęgową grzywacza w obrębie terenu badań oszacowano na 40-60 par lęgowych.

Turkawka

Gatunek lęgowy, który znajduje się na liście gatunków zwierząt objętych ochroną ścisłą. Bardzo rzadki i szybko ginący ptak lęgowy w obrębie terenu badań. Wykryto zaledwie 9 par w następujących lokalizacjach: sąsiedztwo wsi Marcinowa Niwa (1 para), Karczunek (2 pary), Kolonia Wereszczyn (1 para), Wojciechów (2 pary), Kulczyn Kolonia (3 pary). Ze względu na skryty tryb życia z pewnością nie wykryto wszystkich stanowisk i populację oszacowano na 10-20 par lęgowych.

Sierpówka

Gatunek lęgowy, który znajduje się na liście gatunków zwierząt objętych ochroną ścisłą. Rozmieszczenie sierpówki było bardzo nierównomierne. Był to relatywnie rzadki ptak w obrębie terenu badań. Stwierdzono zaledwie kilka większych skupisk tego gatunku w największych osadach oraz wsiach np. w Urszulinie (16 par), Michałowie (3 pary) oraz w takich osadach jak: Dębowiec (2 pary), Kozubata (2 pary), Karczunek (1 para), Zastawie (4 pary), Pikulawka (4 pary). Populację oszacowano na 40-70 par lęgowych. Nieznane są przyczyny tak niskich zagęszczeń sierpówki w tej części Polesia. Być może związane są z konkurencją lub silną presją drapieżniczą.

Jerzyk

Gatunek lęgowy, który znajduje się na liście gatunków zwierząt objętych ochroną ścisłą. W obrębie terenu badań gnieździł się wyłącznie w Urszulinie, gdzie znajdowały się wysokie budynki odpowiednie dla tego gatunku. Liczebność populacji lęgowej oszacowano w tym miejscu na 15-30 par lęgowych.

Kukułka

Gatunek lęgowy, który znajduje się na liście gatunków zwierząt objętych ochroną ścisłą. Gatunek ściśle terytorialny, a rozmieszczenie kukułki na powierzchni badawczej było równomierne. Zasiedlała tą część Polesia w dużym rozproszeniu, nigdzie nie będąc ptakiem pospolitym. Preferowała mozaikowy krajobraz rolniczy z dużą ilością zadrzewień i rozwiniętą strefą ekotonu (np. okolice wsi Wielkopole oraz jeziora Sumin). Stwierdzono ją na ponad 25 stanowiskach lęgowych. Unikała dużych wsi oraz wnętrza zwartych kompleksów leśnych. Kukułkę najczęściej spotykano w obrębie terenów

Fundusze Europejskie
Wiedza Edukacja Rozwój

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

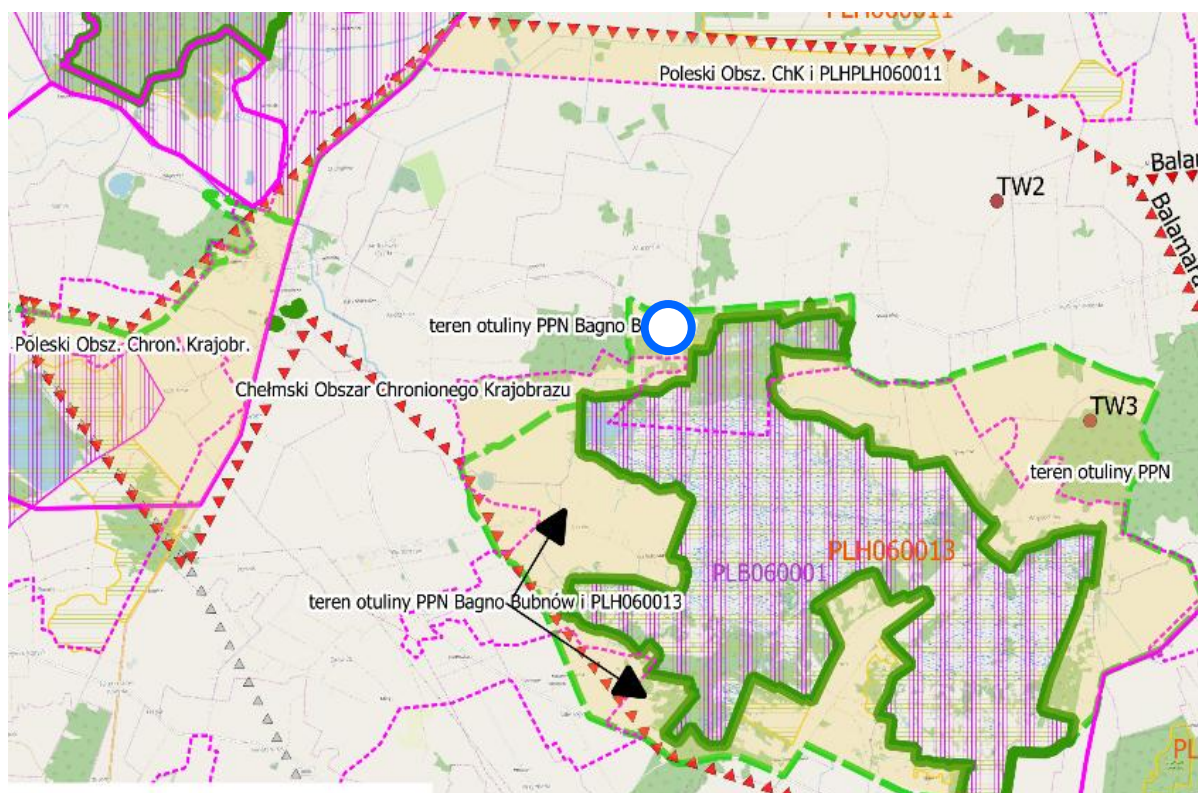
podmokłych: łąk, pastwisk, obrzeży torfowisk, skraju bagiennych lasów. Populację lęgową kukułki oceniono na 25-50 terytoriów lęgowych. Na Krowim Bagnie zaobserwowano 1 osobnika odmiany rdzawej.

Wodnik

Gatunek lęgowy, który znajduje się na liście gatunków zwierząt objętych ochroną ścisłą. Jest ptakiem wrażliwym na zmianę stosunków wodnych spowodowaną inwestycjami i działalnością człowieka. Gatunek wyspecjalizowany siedliskowo, preferujący rozległe, gęste i wysokie szuwary trzcinowe, turzycowe lub pałkowe, w których przez cały okres lęgowy występuje stałe i płytkie (10-40 cm) lustro wody. Takie warunki siedliskowe spełniało tylko jedno miejsce w obrębie powierzchni badawczej, a mianowicie roślinność wynurzona porastająca szeroko pojęte brzegi i otoczenie Jeziora Sumin. Ze względu na suchy rok (brak grubej pokrywy śnieżnej w zimie 2018/2019 oraz małą ilość opadów przed wiosną 2019) i niski poziom wody w obrębie terenów podmokłych, rok 2019 nie był reprezentatywny dla oceny liczebności wodnika. W trakcie prac terenowych wykryto dzięki metodzie stymulacji głosowej dwie pary wodnika w podmokłej roślinności wynurzonej pomiędzy wsiami Dębowiec a Sumin.

Derkacz

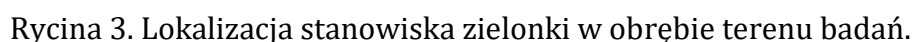
Gatunek lęgowy, który znajduje się na liście gatunków zwierząt objętych ochroną ścisłą oraz jest wpisany do Załącznika I Dyrektywy Ptasiej 2009/147/WE z 30 listopada 2009 jako szczególnie zagrożony i wymagający ochrony na terenie Wspólnoty Europejskiej. Stwierdzono stanowisko lęgowe derkacza na terenach otwartych zlokalizowanych na południe od wsi Wincencin (ryc. 2).

Rycina 2. Lokalizacja stanowiska derkacza w obrębie terenu badań.

Zielonka

Gatunek lęgowy, który znajduje się na liście gatunków zwierząt objętych ochroną ścisłą oraz jest wpisany do Załącznika I Dyrektywy Ptasiej 2009/147/WE z 30 listopada 2009 jako szczególnie zagrożony i wymagający ochrony na terenie Wspólnoty Europejskiej. Ponadto ptak ten jest wpisany do aktualnej edycji Polskiej Czerwonej Księgi Zwierząt (Głowaciński 2001). Jest ptakiem wrażliwym na zmianę stosunków wodnych spowodowaną inwestycjami i działalnością człowieka. Gatunek wybitnie wyspecjalizowany siedliskowo, preferujący gęste i wysokie szuwały pałkowe, w których przez cały okres lęgowy występuje stałe i głębokie (40-90 cm) lustro wody. Takie warunki siedliskowe spełniało tylko jedno miejsce w obrębie powierzchni badawczej, a mianowicie roślinność wynurzona porastająca szeroko pojęte brzegi i otoczenie Jeziora Wereszczyńskiego (ryc. 3). W trakcie prac terenowych wykryto tam za pomocą stymulacji głosowej jedną parę tego gatunku.

12

nierównomierne w obrębie terenu badawczego (około 16 par). Żuraw wybierał szerokie spektrum środowisk podmokłych, najchętniej gniazdując w rozległych i bagiennych lasach. Stwierdzono ten gatunek koło wsi Marcinowa Niwa (1 para), na terenach położonych na zachód od Dębowiec (1 para) oraz koło wsi: Bartoszycha (2 pary), Aleksandrów (1 para), Zastawie (2 pary), Kozubata (1 para), tereny na południowy-zachód od wsi Wojciechów (1 para), las na północ od Wojciechowa (3 pary). Najwyższą liczebność żurawia odnotowano na terenach położonych na północ i na południe od wsi Sęków (4 pary). Przez cały okres lęgowy obserwowano niewielkie grupki tego gatunku, tworzące frakcję nielegową (stada do 60 os.), które nie brała udziału w gniazdowaniu.

Czajka

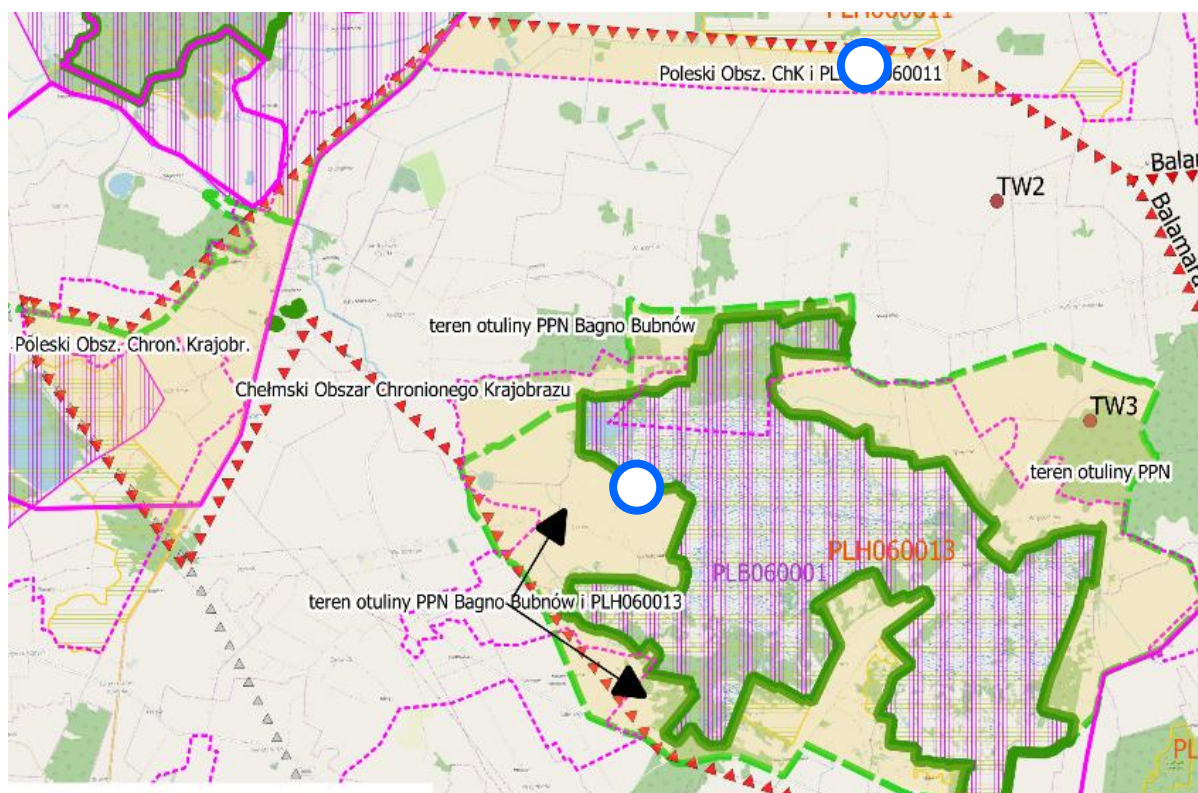
Gatunek lęgowy, który znajduje się na liście gatunków zwierząt objętych ochroną ścisłą. Jest ptakiem wrażliwym na zmianę stosunków wodnych spowodowaną inwestycjami i działalnością człowieka. W trakcie prac terenowych wykryto około 40 par tego gatunku w wielu miejscach. Czajka jako lęgowiska wybierała łąki i pastwiska oraz rozległe pola uprawne, które pozwalały wysiadującym na gniazdach ptakom na obserwowanie naziemnych drapieżników, które potencjalnie mogły być zagrożeniem dla lęgów. Ze względu na suchy rok (brak grubej pokrywy śnieżnej w zimie 2018/2019 oraz małą ilość opadów przed wiosną 2019) i niski poziom wody w obrębie terenów podmokłych rok 2019, w którym przeprowadzono badania, nie był reprezentatywny do oceny liczebności czajki. Gatunek ten wykryto na następujących stanowiskach lęgowych: łąki koło Jeziora Sumin (8 par), tereny otwarte koło wsi Dębowiec (2 pary), Aleksandrów (1 para), Wielkopole (2 pary), tereny otwarte koło wsi Tynepole (8 para) oraz okolice wsi Zastawie (1 para), Michałów (1 para), Kolonia Wereszczyn (1 para), Kulczyn (2 pary), Kulczyn Kolonia (3 pary). Najwięcej par gnieździło się na podmokłych łąkach położonych na północ od wsi Sęków (11 par).

Kulik wielki

Gatunek lęgowy, który znajduje się na liście gatunków zwierząt objętych ochroną ścisłą i jest wpisany do aktualnej edycji Polskiej Czerwonej Księgi Zwierząt (Głowaciński 2001). Ptak bardzo rzadki i szybko ginący w naszym kraju. Jest ptakiem wrażliwym na zmianę

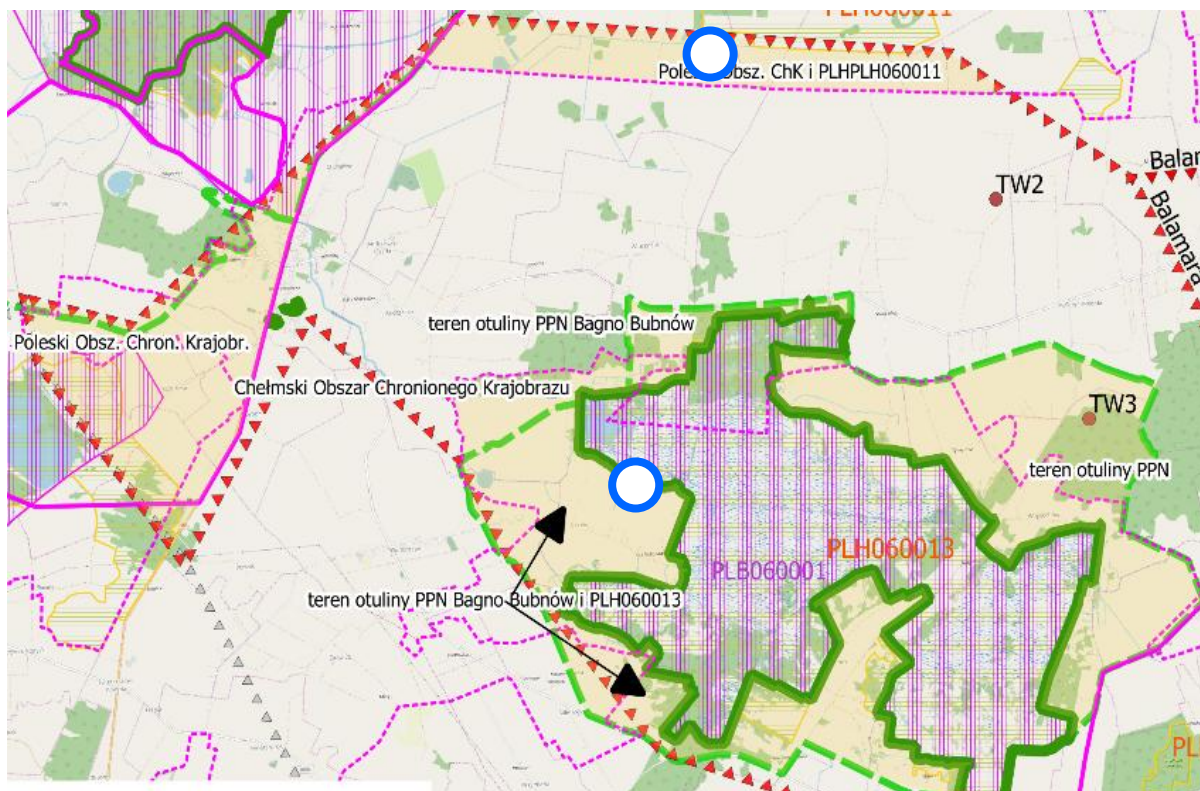
stosunków wodnych spowodowaną inwestycjami i działalnością człowieka. Jedno stanowisko lęgowe kulika wielkiego wykryto na terenach podmokłych zlokalizowanych na północ od wsi Sęków, a drugie na badanym fragmencie Krowiego Bagna (ryc. 4).

Rycina 4. Lokalizacja stanowisk kulika wielkiego w obrębie terenu badań.

Rycyk

Gatunek lęgowy, który znajduje się na liście gatunków zwierząt objętych ochroną ścisłą. Ptak bardzo rzadki i szybko ginący w naszym kraju. Jest ptakiem wrażliwym na zmianę stosunków wodnych spowodowaną inwestycjami i działalnością człowieka. Jedno stanowisko lęgowe kulika wielkiego wykryto na terenach podmokłych zlokalizowanych na północ od wsi Sęków, a drugie na badanym wycinku Krowiego Bagna (ryc. 5).

Rycina 5. Lokalizacja stanowisk rycyka w obrębie terenu badań.

Batalion

Gatunek nieleśny, który znajduje się na liście gatunków zwierząt objętych ochroną ścisłą i jest wpisany do aktualnej edycji Polskiej Czerwonej Księgi Zwierząt (Głowaciński 2001). Ptak bardzo rzadki i szybko ginący w naszym kraju. Jest ptakiem wrażliwym na zmianę stosunków wodnych spowodowaną inwestycjami i działalnością człowieka. Pojedyncze migrujące stadka i grupki bataliona zaobserwowano w okolicach wsi Zastawie i Sęków.

Słonka

Gatunek łęgowy, który jest wpisany na listę gatunków zwierząt łownych. Wykryto tylko jedno stanowisko łęgowe w lesie położonym na północ od wsi Wojciechów.

Kszyk

Gatunek lęgowy, który znajduje się na liście gatunków zwierząt objętych ochroną ścisłą. Stanowiska lęgowe tego gatunku koncentrowały się w otulinie Poleskiego Parku Narodowego. Występował przede wszystkim na obrzeżach torfowisk niskich w sąsiedztwie podmokłych łąk i pastwisk. W trakcie prac terenowych wykryto 21 par lęgowych kszyska gniezdzących się koło wsi Bartoszycha (1 para), na badanym wycinku Krowiego Bagna (2 pary), wokół następujących osad: Wojciechów (1 para), Sumin (3 pary), Dębowiec (2 pary). Ponadto wykryty na łąkach zlokalizowanych na północ i na południe od wsi Sęków (6 par), zasiedlał też: łąki na zachód od wsi Aleksandrów (4 pary) oraz łąki na południe od wsi Pikulawka (2 pary).

Samotnik

Gatunek lęgowy, który znajduje się na liście gatunków zwierząt objętych ochroną ścisłą. Jest ptakiem wrażliwym na zmianę stosunków wodnych spowodowaną inwestycjami i działalnością człowieka. Bardzo rzadki i wyspecjalizowany siedliskowo ptak lęgowy. Jako miejsca lęgowe preferował olsy. Samotnik gnieździł się jedynie w lesie zlokalizowanym na północ od wsi Wojciechów (1 para).

Kwokacz

Gatunek nielęgowy, który znajduje się na liście gatunków zwierząt objętych ochroną ścisłą. W trakcie badań zaobserwowano migrujące ptaki koło wsi Dębowiec oraz na Krowim Bagnie.

Brodziec śniady

Gatunek nielęgowy, który znajduje się na liście gatunków zwierząt objętych ochroną ścisłą. W trakcie badań zaobserwowano jednego migrującego ptaka na zachód od wsi Serniawy.

Krwawodziób

Gatunek lęgowy, który znajduje się na liście gatunków zwierząt objętych ochroną ścisłą. Jest ptakiem wrażliwym na zmianę stosunków wodnych spowodowaną inwestycjami i działalnością człowieka. Bardzo rzadki ptak lęgowy. Jako miejsca lęgowe preferował

podmokłe użytki zielone. Wykryto jedno stanowisko lęgowe w pobliżu wsi Karczunek (1 para), a drugie w pobliżu wsi Dębowiec (2 pary), a trzecie na badanym wycinku Krowiego Bagna (1 para). Jednego ptaka o nieznanym statusie lęgowym obserwowano koło wsi Zastawie.

Piskliwiec

Gatunek nielęgowy, który znajduje się na liście gatunków zwierząt objętych ochroną ścisłą. Wykryto migrujące ptaki na Krowim Bagnie oraz koło Dębowca.

Łęczak

Gatunek nielęgowy, który znajduje się na liście gatunków zwierząt objętych ochroną ścisłą. W trakcie badań zaobserwowano migrujące ptaki na zachód od wsi Serniawy oraz koło wsi Zastawie i Kulczyn Kolonia.

Śmieszka

Gatunek nielęgowy, który znajduje się na liście gatunków zwierząt objętych ochroną ścisłą. Przez cały okres lęgowy obserwowano osobniki gnieźdzące się poza terenem badań na wyspach na Jeziorze Wytyckim oraz na małym kompleksie stawów rybnych koło Michałowa. Dawniej lęgowa koło wsi Zastawie przy wieży widokowej, obecnie kolonia lęgowa w tym miejscu nie istnieje, ale przez cały okres lęgowy ptaki wykorzystują ten teren.

Mewa czarnogłowa

Gatunek nielęgowy, który znajduje się na liście gatunków zwierząt objętych ochroną ścisłą oraz jest wpisany do Załącznika I Dyrektywy Ptasiej 2009/147/WE z 30 listopada 2009 jako szczególnie zagrożony i wymagający ochrony na terenie Wspólnoty Europejskiej. W 2019 mewa czarnogłowa była lęgowa obok granicy terenu badań na małym kompleksie stawów rybnych koło Michałowa (inf. ustna Łukasz Bednarz).

Mewa siwa

Fundusze Europejskie
Wiedza Edukacja Rozwój

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

Gatunek niełęgowy, który znajduje się na liście gatunków zwierząt objętych ochroną ścisłą. Obserwowana obok wsi Kolonia Wytyczno.

Mewa białogłowa

Gatunek niełęgowy, który znajduje się na liście gatunków zwierząt objętych ochroną częściową. Przez cały okres lęgowy w obrębie całej powierzchni próbnej obserwowano osobniki gnieźdzące się poza terenem badań na wyspach na Jeziorze Wytyckim.

Rybitwa rzeczna

Gatunek niełęgowy, który znajduje się na liście gatunków zwierząt objętych ochroną ścisłą. Przez cały okres lęgowy obserwowano osobniki gnieźdzące się poza terenem badań na wyspach na Jeziorze Wytyckim oraz na małym kompleksie stawów rybnych koło Michałowa.

Bocian czarny

Gatunek lęgowy, który znajduje się na liście gatunków zwierząt objętych ochroną ścisłą oraz jest wpisany do Załącznika I Dyrektywy Ptasiej 2009/147/WE z 30 listopada 2009 jako szczególnie zagrożony i wymagający ochrony na terenie Wspólnoty Europejskiej. Jest ptakiem wrażliwym na niepokojenie oraz zmianę stosunków wodnych spowodowaną inwestycjami i działalnością człowieka. Gatunek rzadki i charakterystyczny dla badanego obszaru Polesia. Bocian czarny preferował rozległe, bagienne lasy, nie poddane presji ze strony człowieka (nie objęte pracami leśnymi) z dużą ilością starych i rozłożystych dębów. W trakcie prac terenowych w 2019 roku znaleziono nowe, nie znane wcześniej lubelskim ornitologom, gniazdo tego gatunku położone na sośnie w kompleksie leśnym zlokalizowanym na północ od wsi Wojciechów (ryc. 6). Ze względu na suchy rok (brak grubej pokrywy śnieżnej w zimie 2018/2019 oraz małą ilość opadów przed wiosną 2019) i niski poziom wody w obrębie terenów podmokłych, rok 2019 nie był reprezentatywny dla ptaków wodno-błotnych. Szereg badań prowadzonych w różnych częściach Polski potwierdził, że ten sezon był skrajnie niekorzystny dla bociana czarnego i wiele par nie przystąpiło do lęgów. Ponadto pojedyncze osobniki o niejasnym statusie lęgowym zanotowano na Krowim Bagnie, w okolicach wsi Karczunek oraz koło wsi Wielkopole.

Gatunek lęgowy, który znajduje się na liście gatunków zwierząt objętych ochroną ścisłą oraz jest wpisany do Załącznika I Dyrektywy Ptasiej 2009/147/WE z 30 listopada 2009 jako szczególnie zagrożony i wymagający ochrony na terenie Wspólnoty Europejskiej. Jest ptakiem wrażliwym na zmianę stosunków wodnych spowodowaną inwestycjami i działalnością człowieka. W 2019 roku w obrębie terenu badań stwierdzono wysokie zagęszczenie bociana białego. Badany teren jest bardzo istotną ostoją regionalną tego gatunku na Lubelszczyźnie. Łącznie wykryto aż 35 zajętych gniazd. Oprócz nich zanotowano również kilka platform, które w tym sezonie lęgowym nie były wykorzystywane do reprodukcji przez bociany białe. Należy podkreślić, że duże konstrukcje gniazdowe tego gatunku były ważnym miejscem lęgowym szeregu gatunków ptaków wróblowych, w tym mazurków, wróbli, szpaków. Czynne lęgi wykryto w następujących wioskach i osadach ludzkich: Tarnów (1 gniazdo), Serniawy (1 gniazdo),

Fundusze Europejskie
Wiedza Edukacja Rozwój

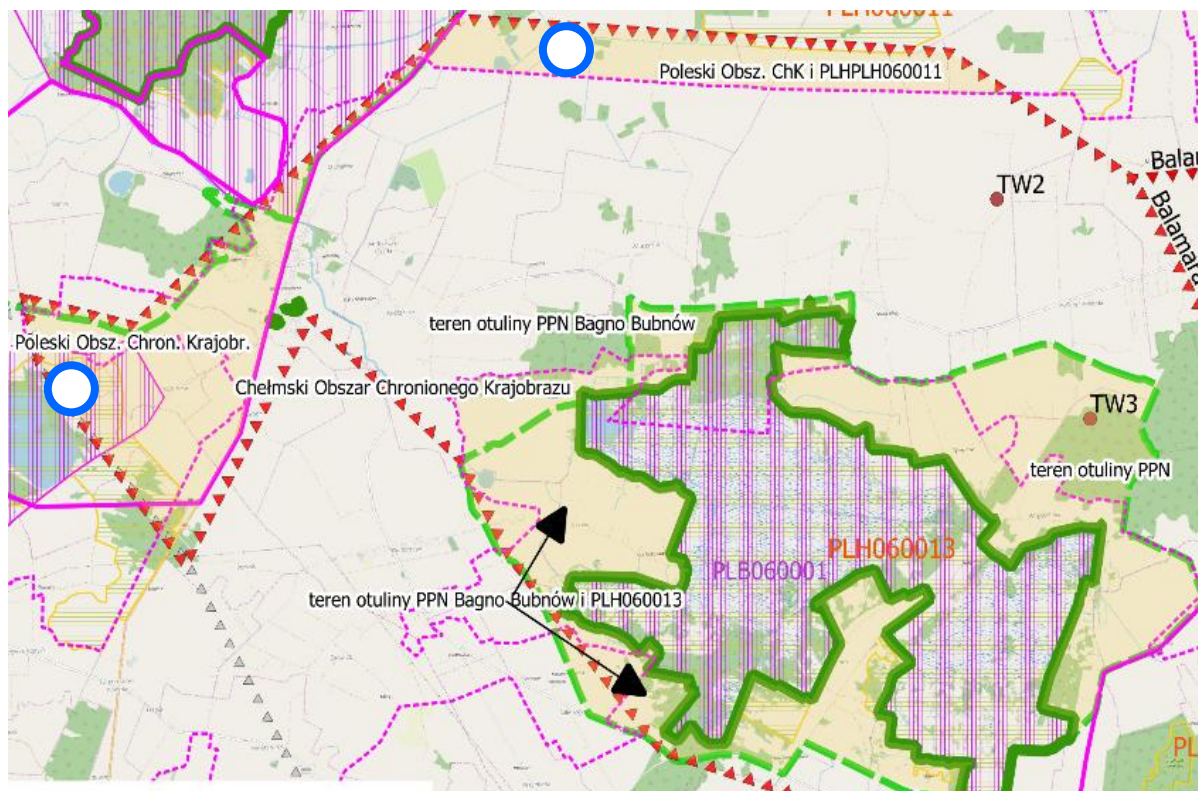
Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

Bartoszycha (1 gniazdo), Kolonia Wytyczno (1 gniazdo), Michałów (2 gniazda), Wojciechów (2 gniazda), Kulczyn (2 gniazda), Tynepole (2 gniazda – w tym jedno na ambonie myśliwskiej), Kolonia Kulczyn (2 gniazda), Karczunek (4 gniazda), Zastawie (3 gniazda), Sęków (5 gniazd), Urszulin (3 gniazda), Kozubata (3 gniazda), Sumin (1 gniazdo), Dębowiec (2 gniazda).

Bąk

Gatunek lęgowy, który znajduje się na liście gatunków zwierząt objętych ochroną ścisłą oraz jest wpisany do Załącznika I Dyrektywy Ptasiej 2009/147/WE z 30 listopada 2009 jako szczególnie zagrożony i wymagający ochrony na terenie Wspólnoty Europejskiej. Ponadto ptak ten jest wpisany do aktualnej edycji Polskiej Czerwonej Księgi Zwierząt (Głowaciński 2001). Jest ptakiem wrażliwym na zmianę stosunków wodnych spowodowaną inwestycjami i działalnością człowieka. Bąk to wybitnie wyspecjalizowany siedliskowo ptak, preferujący rozległe, gęste i wysokie szuwar trzcinowe, turzycowe lub pałkowe, w których przez cały okres lęgowy występuje stałe i umiarkowanie głębokie (30-80 cm) lustro wody. W 2019 roku w trakcie prac terenowych wykryto jednego, buczonego samca bąka w szuwarach trzcinowych na północny-zachód od wsi Sumin. Stanowisko lęgowe tego gatunku na tym akwenie jest znane ornitologom lubelskim od co najmniej lat 1990. Ponadto jednego ptaka o nieznanym statusie lęgowym słyszano na Krowim Bagnie w pobliżu Kolonii Wytyczno (ryc. 7).

Rycina 7. Lokalizacja stanowisk bąka w obrębie terenu badań.

Czapla biała

Gatunek niełęgowy, który znajduje się na liście gatunków zwierząt objętych ochroną ścisłą oraz jest wpisany do Załącznika I Dyrektywy Ptasiej 2009/147/WE z 30 listopada 2009 jako szczególnie zagrożony i wymagający ochrony na terenie Wspólnoty Europejskiej. Gatunek niełęgowy w obrębie powierzchni badawczej. Jednak ptaki gnieźdzące się w innych częściach Polesia wykorzystywały regularnie badany teren w okresie lęgowym (m. in. okolice Krowiego Bagna, wsi Sumin, Wsi Dębowiec, Kolonia Wereszczyn, Zastawie) jako miejsce żerowiskowe.

Czapla siwa

Gatunek niełęgowy w obrębie powierzchni badawczej, który znajduje się na liście gatunków zwierząt objętych ochroną częściową. Jednak ptaki gnieźdzące się w innych częściach Polesia wykorzystywały regularnie badany teren w okresie lęgowym (m. in. na Krowim Bagnie oraz koło wsi Zastawie) jako miejsce żerowiskowe.

Rybitwa białowąsa

Gatunek niełęgowy, który znajduje się na liście gatunków zwierząt objętych ochroną ścisłą oraz jest wpisany do Załącznika I Dyrektywy Ptasiej 2009/147/WE z 30 listopada 2009 jako szczególnie zagrożony i wymagający ochrony na terenie Wspólnoty Europejskiej. Ponadto ptak ten jest wpisany do aktualnej edycji Polskiej Czerwonej Księgi Zwierząt (Głowaciński 2001). Jest ptakiem wrażliwym na zmianę stosunków wodnych spowodowaną inwestycjami i działalnością człowieka. Rybitwy białowąse gnieźdzące się w innych częściach Polesia wykorzystywały regularnie badany teren w okresie lęgowym, np. podczas prac terenowych zaobserwowano 2 os. na Krowim Bagnie.

Rybitwa białoskrzydła

Gatunek niełęgowy, który znajduje się na liście gatunków zwierząt objętych ochroną ścisłą oraz jest wpisany do Załącznika I Dyrektywy Ptasiej 2009/147/WE z 30 listopada 2009 jako szczególnie zagrożony i wymagający ochrony na terenie Wspólnoty Europejskiej. Ponadto ptak ten jest wpisany do aktualnej edycji Polskiej Czerwonej Księgi Zwierząt (Głowaciński 2001). Jest ptakiem wrażliwym na zmianę stosunków wodnych spowodowaną inwestycjami i działalnością człowieka. Rybitwy białoskrzydłe gnieźdzące się w innych częściach Polesia wykorzystywały regularnie badany teren w okresie lęgowym, np. podczas prac terenowych zaobserwowano 17 os. koło wsi Zastawie.

Orlik krzykliwy

Gatunek lęgowy, który znajduje się na liście gatunków zwierząt objętych ochroną ścisłą oraz jest wpisany do Załącznika I Dyrektywy Ptasiej 2009/147/WE z 30 listopada 2009 jako szczególnie zagrożony i wymagający ochrony na terenie Wspólnoty Europejskiej. Ponadto ptak ten jest wpisany do aktualnej edycji Polskiej Czerwonej Księgi Zwierząt (Głowaciński 2001). Jest ptakiem wrażliwym na niepokojenie i zmianę stosunków wodnych spowodowaną inwestycjami i działalnością człowieka. Gatunek rzadki i charakterystyczny dla badanego obszaru Polesia. Orlik krzykliwy preferował rozległe, bagienne lasy, nie poddane presji ze strony człowieka (brak lub niski poziom prac leśnych) z dużą ilością starych i rozłożystych dębów. Chętnie gniazdował blisko

podmokłych terenów otwartych charakteryzujących się ekstensywnym rolnictwem. Badana część Polesia obejmowała tereny żerowiskowe jednej pary lęgowej na Krowim Bagnie (inf. ustna Sylwester Aftyka, Janusz Wójciak).

Orlik grubodzioby

Gatunek lęgowy, który znajduje się na liście gatunków zwierząt objętych ochroną ścisłą oraz jest wpisany do Załącznika I Dyrektywy Ptasiej 2009/147/WE z 30 listopada 2009 jako szczególnie zagrożony i wymagający ochrony na terenie Wspólnoty Europejskiej. Ponadto ptak ten jest wpisany do aktualnej edycji Polskiej Czerwonej Księgi Zwierząt (Głowaciński 2001). Jest ptakiem wrażliwym na niepokoje i zmianę stosunków wodnych spowodowaną inwestycjami i działalnością człowieka. Gatunek rzadki i charakterystyczny dla badanego obszaru Polesia. Orlik grubodzioby preferował rozległe, bagienne tereny otwarte z torfowiskami. Badana część Krowiego Bagna obejmowała tereny żerowiskowe samicy orlika grubodziobego, która tworzy od wielu lat parę mieszaną z samcem orlika krzykliwego (inf. ustna Sylwester Aftyka, Janusz Wójciak).

Błotniak stawowy

Gatunek lęgowy, który znajduje się na liście gatunków zwierząt objętych ochroną ścisłą oraz jest wpisany do Załącznika I Dyrektywy Ptasiej 2009/147/WE z 30 listopada 2009 jako szczególnie zagrożony i wymagający ochrony na terenie Wspólnoty Europejskiej. Jest ptakiem wrażliwym na niepokoje i zmianę stosunków wodnych spowodowaną inwestycjami i działalnością człowieka. Najliczniejszy ptak szponiasty na badanej powierzchni. W obrębie terenu badań stwierdzono żerowiska 17 par lęgowych. Błotniak stawowy preferował wysokie i gęste szuwały bagienne ze stałym lustrem wody przez cały okres lęgowy. Wykryto następujące stanowiska i tereny żerowiskowe par lęgowych w pobliżu wsi: Karczunek (1 para), Kozubata (1 para), Bartoszycha (1 para), Kulczyn (2 pary), Kulczyn Kolonia (2 pary), Kolonia Wereszczyn (1 para), Zastawie (3 pary), Sęków (1 para), Gatyska (1 para). Ponadto lęgowe na badanym fragmencie Krowiego Bagna (3 pary) oraz terenach podmokłych przy Jeziorze Sumin pomiędzy wsiami Dębowiec a Sumin (1 para).

Błotniak łąkowy

Gatunek lęgowy, który znajduje się na liście gatunków zwierząt objętych ochroną ścisłą oraz jest wpisany do Załącznika I Dyrektywy Ptasiej 2009/147/WE z 30 listopada 2009 jako szczególnie zagrożony i wymagający ochrony na terenie Wspólnoty Europejskiej. Jest ptakiem wrażliwym na zmianę stosunków wodnych spowodowaną inwestycjami i działalnością człowieka. Gatunek rzadki i charakterystyczny dla badanego obszaru Polesia. Na Lubelszczyźnie błotniak łąkowy preferuje dwa typy siedlisk: 1) naturalne – torfowiska z wysokimi i gęstymi szuwarami bagiennymi ze stałym lustrem wody przez cały okres lęgowy; 2) polne – uprawy zbóż, rzepaku lub innych wysokich roślin hodowlanych. Chętnie gniazduje blisko podmokłych terenów otwartych charakteryzujących się ekstensywnym rolnictwem (niska roślinność ułatwiająca polowanie). Badana część Polesia obejmowała tereny żerowiskowe trzech par lęgowych w pobliżu wsi: Karczunek i Sęków oraz na badanym wycinku Krowiego Bagna.

Krogulec

Gatunek lęgowy, który znajduje się na liście gatunków zwierząt objętych ochroną ścisłą. Obserwacja pojedynczego osobnika koło wsi Dębowiec oraz dwóch ptaków koło wsi Zabrodzie sugeruje istnienie rewirów lęgowych w zachodniej części powierzchni. Ponadto obserwowano pojedyncze osobniki koło wsi Kulczyn oraz Zastawie.

Jastrząb

Gatunek lęgowy, który znajduje się na liście gatunków zwierząt objętych ochroną ścisłą. W kompleksie leśnym położonym na północ od wsi Wojciechów znaleziono gniazdo na brzozie. Lęg zakończył się sukcesem lęgowym, gdyż obserwowano co najmniej jednego odżywającego się młodego (tzw. „gałęziaka”). Obserwacje pojedynczych ptaków w okolicach Tarnowa oraz wsi Zastawie, sugerują, że badany teren był obszarem żerowiskowym dla większej ilości par.

Bielik

Gatunek nielęgowy, który znajduje się na liście gatunków zwierząt objętych ochroną ścisłą oraz jest wpisany do Załącznika I Dyrektywy Ptasiej 2009/147/WE z 30 listopada

2009 jako szczególnie zagrożony i wymagający ochrony na terenie Wspólnoty Europejskiej. Ponadto ptak ten jest wpisany do aktualnej edycji Polskiej Czerwonej Księgi Zwierząt (Głowaciński 2001). Jednego młodocianego osobnika obserwowano w kompleksie leśnym położonym na północ od wsi Wojciechów.

Kania czarna

Gatunek niełęgowy, który znajduje się na liście gatunków zwierząt objętych ochroną ścisłą oraz jest wpisany do Załącznika I Dyrektywy Ptasiej 2009/147/WE z 30 listopada 2009 jako szczególnie zagrożony i wymagający ochrony na terenie Wspólnoty Europejskiej. Ponadto ptak ten jest wpisany do aktualnej edycji Polskiej Czerwonej Księgi Zwierząt (Głowaciński 2001). Jednego koczującego osobnika zanotowano w okolicach wsi Zastawie.

Trzmielojad

Gatunek łęgowy, który znajduje się na liście gatunków zwierząt objętych ochroną ścisłą oraz jest wpisany do Załącznika I Dyrektywy Ptasiej 2009/147/WE z 30 listopada 2009 jako szczególnie zagrożony i wymagający ochrony na terenie Wspólnoty Europejskiej. Stwierdzono jeden rewir łęgowy trzmielojada (tokujący, „klaszczący” skrzydłami na wysokim pułapie osobnik) w okolicach wsi Sumin. Ponadto jednego osobnika zanotowano w okolicach wsi Kozubata, Sęków oraz na Krowim Bagnie.

Myszołów

Gatunek łęgowy, który znajduje się na liście gatunków zwierząt objętych ochroną ścisłą. Gniazdował zarówno zwartych kompleksach, ale również w mozaice krajobrazu rolniczego. Stanowiska łęgowe i tereny żerowiskowe koncentrowały się w równomiernie w obrębie badanej powierzchni koło następujących wsi i miejscowości: Bartoszycha (1 para), Michałów (1 para), Zastawie (1 para), Wojciechów (1 para), Kulczyn Kolonia (1 para), Krowie Bagno (2 pary), Urszulin (1 para), Sumin (1 para), Kolonia Wereszczyn (1 par), Sęków (1 para), Wielkpole (1 para), Kulczyn (1 para) Na podstawie znalezionej gniazda oraz obserwacji polujących osobników populację łęgową tego gatunku oceniono na 13 par łęgowych.

Dudek

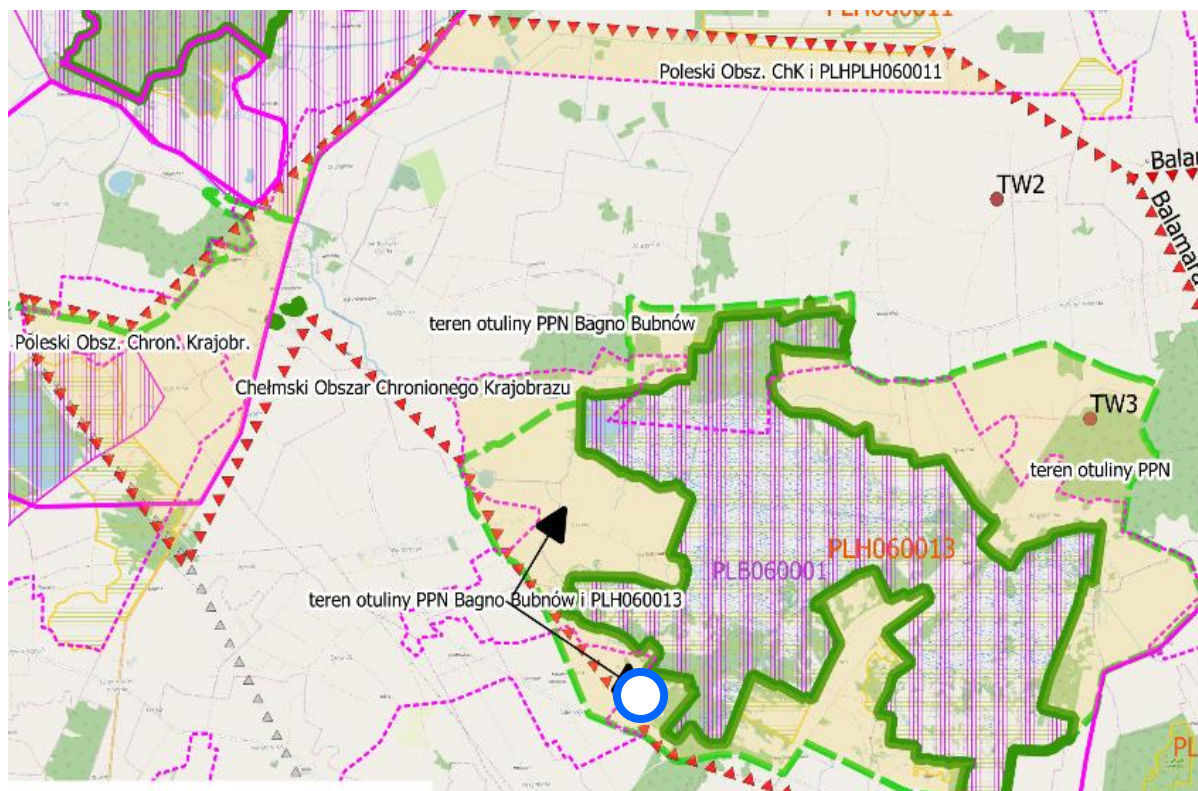
Gatunek lęgowy, który znajduje się na liście gatunków zwierząt objętych ochroną ścisłą. Rozmieszczony nierównomiernie. Większość stanowisk lęgowych koncentrowała się w okolicach wsi Sumin, Sęków, Marcinowa Niwa, Kulczyn, Wojciechów, Sęków, Zastawie, Kulczyn Kolonia. Dudek preferował łąki, suche pastwiska, wierzchowiny poprzecinane laskami sosnowymi i zadrzewieniami śródpolnymi, chętnie wybierając oligotroficzne murawy napiaskowe w pobliżu których rosły dziuplaste drzewa. Populację lęgową dudka na badanej powierzchni oceniono na 20-40 par lęgowych.

Krętogłów

Gatunek lęgowy, który znajduje się na liście gatunków zwierząt objętych ochroną ścisłą. Gatunek rzadki, który na badanej powierzchni występował w niskich zagęszczeniach. Krętogłów wybierał obrzeża kompleksów leśnych oraz krajobraz rolniczy, czasami gniazdując w pobliżu wsi. Populację lęgową tego skrytego gatunku oszacowano na 15-50 par lęgowych. Najwięcej stanowisk lęgowych tego gatunku wykryto na obrzeżach kompleksu leśnego koło wsi Wojciechów (3 pary). Ponadto stwierdzony w pobliżu następujących miejscowości: Urszulin (1 para), Kozubata (2 pary), Kulczyn Kolonia (1 para), Kulczyn (2 pary), Zastawie (2 pary), Sęków (1 para).

Dzięcioł średni

Gatunek lęgowy, który znajduje się na liście gatunków zwierząt objętych ochroną ścisłą oraz jest wpisany do Załącznika I Dyrektywy Ptasiej 2009/147/WE z 30 listopada 2009 jako szczególnie zagrożony i wymagający ochrony na terenie Wspólnoty Europejskiej. Jedno stanowisko tego gatunku wykryto w pobliżu wsi Wielkopole.

Rycina 8. Lokalizacja stanowiska dzięcioła średniego w obrębie ternu badań.

Dzięcioł duży

Gatunek lęgowy, który znajduje się na liście gatunków zwierząt objętych ochroną ścisłą. Gatunek wybitnie leśny. Rozmieszczenie dzięcioła dużego było nierównomierne i powiązane z dużymi oraz zwartymi kompleksami leśnymi. Liczniejszy we wschodniej, niż we zachodniej części terenu badań. Dzięcioł duży preferował stare drzewostany z dużą ilością dziuplastych drzew. W niskich zagęszczeniach występował w krajobrazie rolniczym w zachodniej części terenu badań. Populację lęgową tego gatunku oszacowano na 20-40 par lęgowych. Najwięcej terytoriów lęgowych stwierdzono w kompleksie leśnym położonym na północ od wsi Wojciechów.

Dzięcioł zielony

Gatunek lęgowy, który znajduje się na liście gatunków zwierząt objętych ochroną ścisłą. Stwierdzono stanowisko lęgowe tego gatunku w pobliżu wsi Dębowiec oraz drugie koło wsi Sęków.

Dzięcioł czarny

Gatunek lęgowy, który znajduje się na liście gatunków zwierząt objętych ochroną ścisłą oraz jest wpisany do Załącznika I Dyrektywy Ptasiej 2009/147/WE z 30 listopada 2009 jako szczególnie zagrożony i wymagający ochrony na terenie Wspólnoty Europejskiej. Jest ptakiem wrażliwym na zmianę siedlisk spowodowaną inwestycjami i działalnością człowieka, w tym przede wszystkim wycinkę drzew i prace leśne. Rozmieszczenie dzięcioła czarnego było nierównomierne. Gatunek ten preferował duże i zwarte kompleksy leśne z dużą ilością starodrzewów. Wykryto stanowisko w koło wsi Karczunek (1 para) oraz drugie koło wsi Gliny (1 para).

Dzięciołek

Gatunek lęgowy, który znajduje się na liście gatunków zwierząt objętych ochroną ścisłą. Rozmieszczenie dzięciołka było równomierne. Występował w dużym rozproszeniu w całej części badanego terenu. Gatunek ten preferował duże i zwarte kompleksy leśne z dużą ilością starodrzewów. Stwierdzono stanowiska lęgowe koło wsi Kozubata (1 para), koło wsi Karczunek (1 para), Kolonia Wereszczyn (2 pary), Wojciechów (1 para), Kulczyn (1 para).

Kobuz

Gatunek lęgowy, który znajduje się na liście gatunków zwierząt objętych ochroną ścisłą. Wykryto jeden rewir lęgowy tego rzadkiego sokoła. Jedna para gnieździła się w małym lasku sosnowym w gnieździe kruka zlokalizowanym koło wsi Kulczyn. Pojedyncze ptaki zaobserwowano koło wsi Wielkopole i na Krowim Bagnie.

Wilga

Gatunek lęgowy, który znajduje się na liście gatunków zwierząt objętych ochroną ścisłą. Gatunek rozmieszczony nierównomierne. Stanowiska lęgowe koncentrowały się przede wszystkim w południowej i wschodniej części powierzchni badawczej. Wilga preferowała różnorodne lasy oraz pasy lub zadrzewienia śródpolne w krajobrazie rolniczym. Czasami gniazdowała w synantropijnych siedliskach na obrzeżach osad i wiosek. Podstawowym

wymogiem w terytoriach lęgowych była obecność wysokich drzew, w obrębie koron których spędzała najwięcej czasu w okresie lęgowym. Wykryto łącznie około 35 stanowisk lęgowych wilgi. Populację lęgową wilgi oszacowano na 35–60 par lęgowych.

Gąsiorek

Gatunek lęgowy, który znajduje się na liście gatunków zwierząt objętych ochroną ścisłą oraz jest wpisany do Załącznika I Dyrektywy Ptasiej 2009/147/WE z 30 listopada 2009 jako szczególnie zagrożony i wymagający ochrony na terenie Wspólnoty Europejskiej. Gatunek rozmieszczony nierównomiernie. Stanowiska lęgowe koncentrowały się w południowej i wschodniej części powierzchni badawczej. Gąsiorek występował w otwartym krajobrazie rolniczym z niskimi krzewami i drzewami, w których budował gniazda. Chętnie wybierał nasłonecznione miejsca z dobrze rozwiniętą strefą ekotonu. Skupiska stanowisk lęgowych koncentrowały się wokół wsi i miejscowości: Kolonia Wytyczno, Pikulawka, Urszulin, Karczunek. Najliczniejszy w okolicach wsi Wielkopole (6 par). Populację lęgową tego gatunku oceniono na 35-50 par lęgowych.

Srokosz

Gatunek lęgowy, który znajduje się na liście gatunków zwierząt objętych ochroną ścisłą. Wykryto zaledwie siedem stanowisk lęgowych tego gatunku koło następujących wsi: Michałów (1 para), Kolonia Wytyczno (1 para), Zabrodzie (1 para), Karczunek (1 para), Zastawie (1 para), Sęków (1 para), Wielkopole (1 para).

Sójka

Gatunek lęgowy, który znajduje się na liście gatunków zwierząt objętych ochroną ścisłą. Rozmieszczenie sójki było wybitnie nierównomierne. Wykryto ją jedynie w większych płatach zadrzewień śródpolnych i większych kompleksach leśnych położonych we wschodniej części powierzchni badawczej. Zasiedlała różnorodne typy siedliskowe lasu. Łącznie wykryto ją na około 20 stanowiskach lęgowych, jednak z pewnością jest to wartość niedoszacowana ze względu na skryty tryb życia tego gatunku. Populację lęgową sójki na badanym obszarze oceniono w szerokim przedziale od 20 do 40 par lęgowych.

Kawka

Gatunek lęgowy, który znajduje się na liście gatunków zwierząt objętych ochroną ścisłą. W obrębie terenu badań gnieździła się w Urszulinie, gdzie znajdowały się budynki odpowiednie dla tego gatunku. Liczebność populacji lęgowej kawki w Urszulinie oszacowano na 15-30 par lęgowych. Ponadto lęgowa we wsi Dębowiec (6 par), Zastawie (2 pary) oraz Kolonia Wereszczyn (1 para) i Sęków (2 pary).

Sroka

Gatunek lęgowy, który znajduje się na liście gatunków zwierząt objętych ochroną częściową. W porównaniu do innych regionów Lubelszczyzny sroka była relatywnie rzadka na badanym obszarze. Występowała zarówno w środowiskach synantropijnych (wsie) jak i naturalnych (łąki i pastwiska z wierzbami). Populację lęgową tego gatunku oceniono na 25-40 par lęgowych, m. in. na Krowim Bagnie (5 par), w obrębie następujących wiosek i ich okolic: Kozubata (1 para), Dębowiec (1 para), Kulczyn Kolonia (2 pary), Sęków (5 par), Kolonia Wereszczyn (1 para), Zastawie (6 par).

Gawron

Gatunek nielęgowy, który znajduje się na liście gatunków zwierząt objętych ochroną częściową. Nie wykryto kolonii lęgowych tego gatunku w obrębie terenu badań, jednak żerujące ptaki obserwowano w trakcie sezonu lęgowego np. w okolicach wsi Zabrodzie Bieleckie, Zastawie, Sęków oraz Kolonia Wereszczyn.

Kruk

Gatunek lęgowy, który znajduje się na liście gatunków zwierząt objętych ochroną częściową. Łącznie wykryto siedem terytoriów lęgowych kruka. Stanowiska rozmieszczone były równomiernie na całej powierzchni badawczej koło następujących wsi i lokalizacji: Karczunek (1 para), Dębowiec (1 para), Kulczyn Kolonia (1 para), Wojciechów (1 para), Kulczyn (1 para), Zastawie (2 pary), Wielkopole (1 para).

Sosnówka

Gatunek lęgowy, który znajduje się na liście gatunków zwierząt objętych ochroną ścisłą. Ze względu na mały udział borów w obrębie badanego terenu był to gatunek bardzo rzadki. Populację oszacowano na 5-10 par lęgowych. Jedyne stanowiska lęgowe tego gatunku wykryto w lesie koło Wojciechowa.

Czubatka

Gatunek lęgowy, który znajduje się na liście gatunków zwierząt objętych ochroną ścisłą. Ze względu na mały udział borów w obrębie badanego terenu był to gatunek bardzo rzadki. Populację oszacowano na 5-10 par lęgowych. Stanowisko wykryto koło wsi Kulczyn Kolonia.

Czarnogłówka

Gatunek lęgowy, który znajduje się na liście gatunków zwierząt objętych ochroną ścisłą. Relatywnie rzadka sikora, której stanowiska koncentrowały się w południowej i we wschodniej części badanej powierzchni. Jedyne stanowiska lęgowe stwierdzono w lesie położonym na północ od wsi Wojciechów oraz w lesie koło wsi Wielkopole. Populację lęgową oceniono na 10-20 par lęgowych.

Modraszka

Gatunek lęgowy, który znajduje się na liście gatunków zwierząt objętych ochroną ścisłą. Gatunek wybitnie leśny. Rozmieszczenie modraszki było nierównomierne i powiązane z dużymi oraz zwartymi kompleksami leśnymi. Liczniejsza we wschodniej, niż we zachodniej części terenu badań. Modraszka preferowała stare drzewostany z dużą ilością dziupli, ale występowała też w środowiskach synantropijnych (np. w Urszulinie). Populację lęgową tego gatunku oszacowano na 30-60 par lęgowych. Najwięcej terytoriów lęgowych modraszki stwierdzono w kompleksie leśnym położonym na północ od wsi Wojciechów.

Bogatka

Gatunek lęgowy, który znajduje się na liście gatunków zwierząt objętych ochroną ścisłą. Gatunek ściśle terytorialny i rozmieszczony równomiernie w obrębie terenu badań.

Gniazdował w dużym rozproszeniu, nigdzie nie tworząc koncentracji par lęgowych. Zasiadlał szeroki wachlarz różnorodnych siedlisk: większe kompleksy leśne, osady ludzkie, zadrzewienia śródpolne. Najliczniej bogatka gniazdowała w drzewostanach w najstarszych klasach wiekowych z dużą ilością dziupli. Wykryte zagęszczenia w innych kompleksach leśnych oraz w osadach ludzkich na powierzchni badawczej były relatywnie niskie w porównaniu do innych regionów Lubelszczyzny. Bogatkę zanotowano na zaledwie 30 stanowiskach lęgowych, a populację oszacowano na 40-90 par lęgowych.

Remiz

Gatunek lęgowy, który znajduje się na liście gatunków zwierząt objętych ochroną ścisłą. Gatunek ściśle związany z siedliskami zlokalizowanym na terenach podmokłych. W 2019 roku wykryto ten gatunek jedynie w kilku miejscach: 1) na Krowim Bagnie koło Kolonii Wytyczno (2 terytoria); 2) tereny podmokłe przy Jeziorze Sumin pomiędzy wsiami Dębowiec a Sumin (4 terytoria); 3) torfianki na południe od wsi Kulczyn (1 rewir); 4) szuwar nad Jeziorem Wereszczyńskim (1 rewir); 4) tereny podmokłe przy wieży widokowej „Kulczyn” i ścieżce przyrodniczej „Czahary” (1 ter.); 5) okolice wsi Sęków (1 ter.).

Lerka

Gatunek lęgowy, który znajduje się na liście gatunków zwierząt objętych ochroną ścisłą oraz jest wpisany do Załącznika I Dyrektywy Ptasiej 2009/147/WE z 30 listopada 2009 jako szczególnie zagrożony i wymagający ochrony na terenie Wspólnoty Europejskiej. Rozmieszczona nierównomiernie. Preferowała wierzchowiny poprzecinane łaskami sosnowymi i zadrzewieniami śródpolnymi, chętnie wybierając oligotroficzne murawy napiaskowe. Stanowiska skupiały się w pobliżu wsi Kulczyn Kolonia (4 pary) oraz koło wsi: Serniawy (1 para), Kolonia Wielkopole (1 para), Urszulin (1 para), Zastawie (3 pary), Aleksandrów (2 pary), Wojciechów (3 pary), Tynepole (1 par), Dębowiec (1 para), Kulczyn (1 para), Karczunek (5 par), Zabrodzie Bieleckie (1 para). Populację lęgową lerk na badanej powierzchni oceniono na 25-40 par lęgowych.

Skowronek polny

Gatunek lęgowy, który znajduje się na liście gatunków zwierząt objętych ochroną ścisłą. Rozmieszczenie skowronka polnego było nierównomierne i było ograniczone do terenów otwartych pozbawionych większych płatów drzew. Skowronek wyraźnie unikał większych kompleksów leśnych i większych zadrzewień śródpolnych. Szacunek liczebności powstał głównie na podstawie liczeń śpiewających samców. Łącznie stwierdzono około 160 par lęgowych. Liczebność populacji oszacowano na 180-280 par lęgowych. Najliczniej zasiedlał rozległe pola uprawne. Mniej liczny w mozaice terenów otwartych poprzecinanych łąkami, pastwiskami i zdegradowanymi torfowiskami, np. w badanej części Krowiego Bagna stwierdzono 28 par lęgowych.

Brzęczka

Gatunek lęgowy, który znajduje się na liście gatunków zwierząt objętych ochroną ścisłą. Gatunek związany z zalanymi wodą szuwarami trzcinowymi. Ze względu na brak optymalnych siedlisk relatywnie rzadki w badanej części Polesia. Najliczniej występował w otulinie Poleskiego Parku Narodowego. Wykryto następujące stanowiska lęgowe: jedno terytorium w szuwarach koło wsi Kulczyn, cztery pary koło wsi Dębowiec, trzy pary koło wsi Zastawie oraz pięć par koło wsi Sęków.

Świerszczak

Gatunek lęgowy, który znajduje się na liście gatunków zwierząt objętych ochroną ścisłą. Gatunek preferujący etery podmokłe w pierwszych stadiach sukcesji wtórnej. Wykryty koło wsi Michałów (1 para), na badanym wycinku Krowiego Bagna wykryto 4 pary. Ponadto zasiedlał tereny podmokłe przy Jeziorze Sumin pomiędzy wsiami Dębowiec a Sumin (1 para) oraz okolice wsi Sęków (1 para) i Karczunek (4 pary).

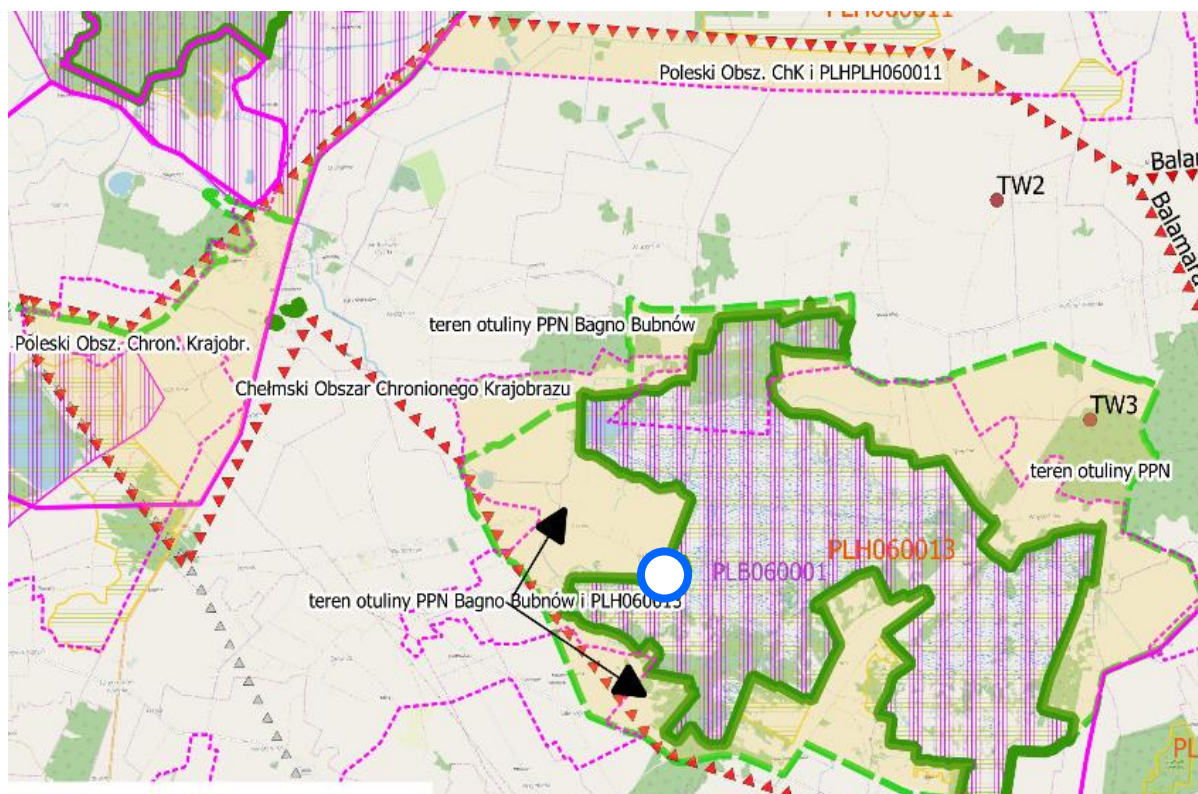
Zaganiacz

Gatunek lęgowy, który znajduje się na liście gatunków zwierząt objętych ochroną ścisłą. Zaskakująco rzadki w obrębie terenu badań. Występował w środowiskach synantropijnych oraz w mozaice krajobrazu rolniczego. najwięcej stanowisk lęgowych wykryto na terenie użytków zielonych pomiędzy wsiami Kozubata a Zabrodzie Bieleckie,

mniej liczny w okolicach wsi: Kolonia Wytyczno, Karczunek, Kozubata, Dębowiec, Sumin
Populację lęgową zaganiacza oszacowano na 20-50 par.

Wodniczka

Gatunek lęgowy, który znajduje się na liście gatunków zwierząt objętych ochroną ścisłą oraz jest wpisany do Załącznika I Dyrektywy Ptasiej 2009/147/WE z 30 listopada 2009 jako szczególnie zagrożony i wymagający ochrony na terenie Wspólnoty Europejskiej. Ponadto ptak ten jest wpisany do aktualnej edycji Polskiej Czerwonej Księgi Zwierząt (Głowaciński 2001). Jest ptakiem wrażliwym na zmianę stosunków wodnych spowodowaną inwestycjami i działalnością człowieka. Stanowisko lęgowe tego gatunku wykryto w pobliżu wschodnich zabudowań wsi Seków (ryc. 9).

Rycina 9. Lokalizacja stanowiska wodniczki w obrębie terenu badań.

Rokitniczka

Gatunek lęgowy, który znajduje się na liście gatunków zwierząt objętych ochroną ścisłą.
Gatunek wyspecjalizowany pod względem siedliskowym i rozmieszczony plamowo.

Przeważająca część powierzchni badawczej była pokryta przez siedliska, które nie odpowiadały preferencjom siedliskowym tego gatunku. Preferowała zalaną wodą roślinność szuwarową ze stabilnym przez cały okres lęgowy lustrem wody. Ze względu na suchy rok (brak grubej pokrywy śnieżnej w zimie 2018/2019 oraz małą ilość opadów przed wiosną 2019) i niski poziom wody w obrębie terenów podmokłych rok 2019, w którym przeprowadzono badania nie był reprezentatywny do oceny liczebności rokitniczki. Populację lęgową rokitniczki oszacowano na 40-70 par lęgowych. Najwięcej stanowisk lęgowych rokitniczki wykryto na terenach podmokłych zlokalizowanych na południe od wsi Kulczyn (9 par), na północ i na południe od wsi Sęków (8 par), oraz na badanym fragmencie Krowiego Bagna (7 par). Relatywnie pospolita na terenach podmokłych przy Jeziorze Sumin pomiędzy wsiami Dębowiec a Sumin (7 par). Rokitniczka występowała w niższych zagęszczeniach w okolicach wsi: Marcinowa Niwa (1 para), Kulczyn Kolonia (1 para), Kulczyn (1 para), Zastawie (2 pary), Wojciechów (1 para), Karczunek (1 para), Aleksandrów (1 para), Serniawy (2 pary).

Łozówka

Gatunek lęgowy, który znajduje się na liście gatunków zwierząt objętych ochroną ścisłą. Rozmieszczenie łożówki było nierównomierne. Gniazdowała w dużym rozproszeniu, nigdzie nie tworząc znacznych koncentracji stanowisk. Zdecydowanie liczniejsza była w północnej części badanej powierzchni. Łozówka preferowała zmeliorowane łąki, pastwiska, odłogi, tereny ruderalne, chętnie gniazdując w gęstej roślinności i wysokich trawach wzdłuż rowów melioracyjnych i na ugorach. Unikała kompleksów leśnych, rozległych, intensywnie pól uprawnych, obszarów z ubogimi, piaszczystymi glebami. Najwyższe zagęszczenia osiągała wzdłuż rowów melioracyjnych zlokalizowanych na badanym fragmencie Krowiego Bagna (21 par). Populację lęgową tego gatunku oszacowano na 40-100 par lęgowych.

Trzcinniczek

Gatunek lęgowy, który znajduje się na liście gatunków zwierząt objętych ochroną ścisłą. Rozmieszczenie trzcinniczka była wybitnie nierównomierne. Ze względu na wąską specjalizację siedliskową występował on plamowo w obrębie badanej powierzchni

badawczej. Preferował rozległe łąny trzcinowisk, w których występował wysoki poziom wody przez cały okres lęgowy. Optymalne warunki siedliskowe w tym sezonie panowały jedynie w nielicznych miejscach w obrębie terenu badań. Występował tylko w trzech miejscach: 1) tereny podmokłe koło wsi Kozubata (1 para); 2) tereny podmokłe przy Jeziorze Sumin pomiędzy wsiami Dębowiec a Sumin (5 par); 3) szuwar nad Jeziorem Wereszczyńskim (1 para).

Trzciniak

Gatunek lęgowy, który znajduje się na liście gatunków zwierząt objętych ochroną ścisłą. Rozmieszczenie trzcinnika była wybitnie nierównomierne. Ze względu na wąską specjalizację siedliskową występował on plamowo w obrębie badanej powierzchni badawczej. Preferował rozległe łąny trzcinowisk, w których występował wysoki poziom wody przez cały okres lęgowy. Ze względu na suchy rok (brak grubej pokrywy śnieżnej w zimie 2018/2019 oraz małą ilość opadów przed wiosną 2019) i niski poziom wody w obrębie terenów podmokłych rok 2019, w którym przeprowadzono badania nie był reprezentatywny do badania rozmieszczenia i liczebności trzciniaka. W obrębie badanej powierzchni występował jedynie w siedmiu miejscach: 1) badany fragment Krowiego Bagna (1 samiec); 2) tereny podmokłe przy Jeziorze Sumin pomiędzy wsiami Dębowiec a Sumin (1 samiec); 3) oczko wodne przy wsi Wojciechów (1 samiec); 4) torfianki na południe od wsi Kulczyn (2 samce); 5) szuwar nad Jeziorem Wereszczyńskim (1 samiec); 6) oczka wodne na południowy zachód od wsi Zastawie (2 samce); 7) na północ od wsi Sęków (1 samiec).

Dymówka

Gatunek lęgowy, który znajduje się na liście gatunków zwierząt objętych ochroną ścisłą. Rozmieszczenie tego gatunku było równomierne. Ściśle synantropijny gatunek. Dymówka zasiedlała przede wszystkim rozległe wsie z oborami, w których rolnicy trzymali duże obsady krów. Unikała większych kompleksów leśnych i terenów otwartych pozbawionych osad ludzkich. Największe lokalne populacje utrzymywały się w następujących wsiach: Pikulawka, Zastawie, Sęków, Wielkopole, Kulczyn, Karczunek. Jeden z najliczniejszych

synantropijnych gatunków ptaków w obrębie terenu badań. Populację dymówki oszacowano na 270-400 par lęgowych.

Oknówka

Gatunek lęgowy, który znajduje się na liście gatunków zwierząt objętych ochroną ścisłą. Najrzadsza z lęgowych gatunków jaskółek. Nieliczne skupiska par zanotowano w obrębie następujących miejscowości: Kolonia Wytyczno (4 pary), Urszulin (1 para), Kulczyn (1 para), Zastawie (2 pary). Nieznane są przyczyny tak niskich zagęszczeń tego gatunku w badanej części Polesia.

Brzegówka

Gatunek lęgowy, który znajduje się na liście gatunków zwierząt objętych ochroną ścisłą. W trakcie prac terenowych wykryto pojedyncze stanowisko lęgowe tego gatunku w niewielkiej piaskowni zlokalizowanej koło Kolonii Wytyczno. W skarpie stwierdzono jedną kolonię 25 par brzegówki.

Świstunka leśna

Gatunek lęgowy, który znajduje się na liście gatunków zwierząt objętych ochroną ścisłą. Gatunek ściśle terytorialny i rozmieszczony nierównomiernie w obrębie terenu badań. Preferował wnętrza dużych i zwartych kompleksów leśnych. Gniazdował w dużym rozproszeniu, tylko we wschodniej części terenu badań. Zasiedlał wąski wachlarz siedlisk leśnych, najchętniej świetliste starodrzewy liściaste z dobrze rozwiniętą warstwą podszytu i runa. Najwięcej stanowisk wykryto w lesie zlokalizowanym na północ od wsi Wojciechów oraz w laskach pomiędzy Dębowcem a wsią Zabrodzie, a populację oszacowano na 30-60 par lęgowych.

Piecuszek

Gatunek lęgowy, który znajduje się na liście gatunków zwierząt objętych ochroną ścisłą. Rozmieszczenie piecuszka było równomierne w obrębie badanej powierzchni. Występował w dużym rozproszeniu. Piecuszek preferował silnie nasłonecznione zarośla i siedliska ekotonowe z dużą ilością krzewów. Zwłaszcza chętnie wybierał siedliska

podlegające silnej sukcesji wtórnej. W porównaniu do innych regionów Lubelszczyzny na badanym fragmencie Polesia występował w zaskakująco niskich zagęszczeniach. Populację lęgową tego gatunku na badanej powierzchni oszacowano na 50-80 par lęgowych.

Pierwiosnek

Gatunek lęgowy, który znajduje się na liście gatunków zwierząt objętych ochroną ścisłą. Gatunek wybitnie leśny. Rozmieszczenie pierwiosnka było nierównomierne i powiązane z dużymi oraz zwartymi kompleksami leśnymi. Liczniejszy we wschodniej, niż we zachodniej części terenu badań. Pierwiosnek preferował stare drzewostany ze złożoną strukturą leśną, która miała przede wszystkim dobrze rozwiniętą dolną warstwę lasu. W niskich zagęszczeniach występował w krajobrazie rolniczym w zachodniej części terenu badań. Najwięcej stanowisk wykryto w lesie zlokalizowanym na północ od wsi Wojciechów oraz w laskach pomiędzy Dębowcem a wsią Zabrodzie. Na podstawie terytorialnych samców populację lęgową tego gatunku oszacowano na 40-90 par lęgowych.

Cierniówka

Gatunek lęgowy, który znajduje się na liście gatunków zwierząt objętych ochroną ścisłą. Gatunek rozmieszczony nierównomiernie w obrębie badanego terenu, z większą ilością przewagą stanowisk na zachodzie powierzchni. Cierniówka preferowała mozaikę krajobrazu rolniczego, obejmującą tereny otwarte poprzecinane krzewami i drzewami. Chętnie gniazdowała na ugorach i nieużytkach. Unikała dużych i zwartych kompleksów leśnych. Populację lęgową cierniówki oceniano na poziomie od 60-100 par lęgowych. Skupiska stanowisk lęgowych wykryto w pobliżu wsi Karczunek (4 pary), Marcinowa Niwa (4 pary), Wielkopole (7 par) Kolonia Wytyczno (4 pary), wokół Dębowca (6 par), koło wsi Bartoszycha (3 pary), Kozubata (8 par).

Raniuszek

Gatunek lęgowy, który znajduje się na liście gatunków zwierząt objętych ochroną ścisłą. Stwierdzono gniazdowanie jedynie we wschodniej części badanego terenu. Ze względu na

skryty tryb życia liczebność tego gatunku z pewnością była niedoszacowana. Populację lęgową oszacowano na 5-10 par lęgowych. Stanowiska wykryto w pobliżu wsi Kozubata.

Kapturka

Gatunek lęgowy, który znajduje się na liście gatunków zwierząt objętych ochroną ścisłą. Gatunek wybitnie leśny i zaroślowy. Rozmieszczenie kapturki było równomierne i ściśle powiązane z większymi kompleksami leśnymi oraz płatami zadrzewień śródpolnych. Nie unikała środowisk synantropijnych. Najlichniesza w kompleksie leśnym zlokalizowanym na północ od wsi Wojciechów. Preferowała stare, liściaste drzewostany ze złożoną strukturą leśną i gęstą warstwą podszytu. Rzadziej występowała w krajobrazie rolniczym, np. w okolicach Urszulina, Marcinowej Woli, Karczunku, Sumina. Stanowiska kapturki wykryto w 120 miejscach. Populację lęgową kapturki oszacowano na 140-190 par lęgowych.

Gajówka

Gatunek lęgowy, który znajduje się na liście gatunków zwierząt objętych ochroną ścisłą. Rozmieszczenie gajówki było równomierne, jednak najwięcej stanowisk wykryto w zachodniej części powierzchni. Gniazdowała na obrzeżach dużych kompleksów leśnych lub w młodnikach. Preferowała wilgotne i gęste zadrzewienia śródpolne. Unikała osad ludzkich i dużych wsi. Najwięcej stanowisk lęgowych gajówki wykryto w zaroślach i małych laskach bagiennych wokół wsi Kozubata (4 pary). Populację lęgową tego gatunku oceniono na 30-50 par lęgowych.

Piegża

Gatunek lęgowy, który znajduje się na liście gatunków zwierząt objętych ochroną ścisłą. Rozmieszczenie gajówki było nierównomierne. Najwięcej stanowisk wykryto w zachodniej części powierzchni. Generalnie o wiele rzadsza, niż w innych rejonach Lubelszczyzny. Najwięcej stanowisk wykryto w ogródkach i zadrzewieniach przydomowych na obrzeżach wsi i osad ludzkich. Populację lęgową tego gatunku oceniono na 15-40 par lęgowych.

Jarzębatka

Gatunek lęgowy, który znajduje się na liście gatunków zwierząt objętych ochroną ścisłą oraz jest wpisany do Załącznika I Dyrektywy Ptasiej 2009/147/WE z 30 listopada 2009 jako szczególnie zagrożony i wymagający ochrony na terenie Wspólnoty Europejskiej. Bardzo rzadka w tej części Lubelszczyzny. Wykryta na zaledwie trzech stanowiskach: łąki na południe od Urszulina (2 pary), Zastawie (1 para), użytki zielone koło wsi Dębowiec (1 para).

Kowalik

Gatunek lęgowy, który znajduje się na liście gatunków zwierząt objętych ochroną ścisłą. Gatunek rozmieszczony plamowo. Liczniejszy we wschodniej części, niż w zachodniej. Preferował drzewostany w starszych klasach wiekowych z dużą ilością dziupli. Populację lęgową kowalika oszacowano na 10-25 par lęgowych.

Strzyżyk

Gatunek lęgowy, który znajduje się na liście gatunków zwierząt objętych ochroną ścisłą. Gatunek wybitnie leśny. Rozmieszczenie strzyżka było nierównomierne i powiązane z dużymi oraz zwartymi kompleksami leśnymi. Liczniejszy we wschodniej, niż we zachodniej części terenu badań. Strzyżyk preferował stare, liściaste drzewostany ze złożoną strukturą leśną, która miała przede wszystkim dobrze rozwiniętą dolną warstwę lasu (korzenie, wykroty, powalone drzewa). W ogóle nie występował w krajobrazie rolniczym w zachodniej części terenu badań. Na podstawie terytorialnych samców populację lęgową tego gatunku oszacowano na 15-30 par lęgowych. Najwięcej terytoriów lęgowych stwierdzono w kompleksie leśnym położonym na północ od wsi Wojciechów (8 par).

Szpak

Gatunek lęgowy, który znajduje się na liście gatunków zwierząt objętych ochroną ścisłą. Rozmieszczenie szpaka w obrębie terenu badań było równomierne. Zasiedlał wszystkie typy siedlisk, jednak najliczniejszy był na terenach zurbanizowanych. Przez cały okres lęgowy obserwowano również frakcję nielegowych ptaków nie biorących udział w

Fundusze Europejskie
Wiedza Edukacja Rozwój

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

reprodukcji. W obrębie kompleksów leśnych najobficiej zasiedlał drzewostany w starszych klasach wiekowych, gdzie duża ilość dziuplastych drzew zapewniała mu odpowiednie warunki do rozrodu. Jeden z najliczniejszych ptaków na badanej powierzchni. Populację lęgową szpaka oszacowano na 180-350 par lęgowych.

Rudzik

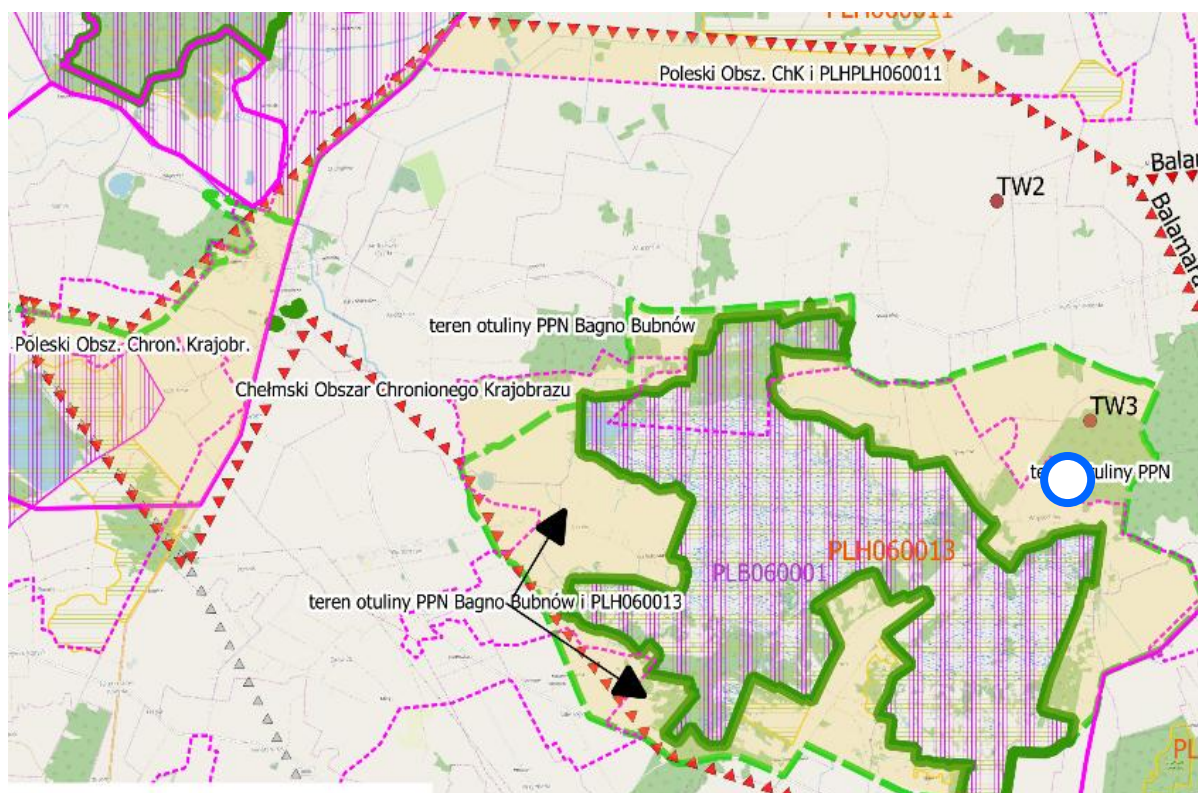
Gatunek lęgowy, który znajduje się na liście gatunków zwierząt objętych ochroną ścisłą. Gatunek wybitnie leśny. Rozmieszczenie rudzika było nierównomierne i powiązane z dużymi oraz zwartymi kompleksami leśnymi. Liczniejszy we wschodniej, niż we zachodniej części terenu badań. Rudzik preferował stare, liściaste drzewostany ze złożoną strukturą leśną. Praktycznie w ogóle nie występował w krajobrazie rolniczym, np. w zachodniej części terenu badań stwierdzono jedynie pojedyncze stanowiska lęgowe w większych płatach zadrzewień koło wsi Marcinowa Niwa, Kozubata, Zabrodzie, Dębowiec. Na podstawie terytorialnych samców populację lęgową tego gatunku oszacowano na 30-60 par lęgowych. Najwięcej terytoriów lęgowych stwierdzono w kompleksie leśnym położonym na północ od wsi Wojciechów.

Pleszka

Gatunek lęgowy, który znajduje się na liście gatunków zwierząt objętych ochroną ścisłą. Ze względu na mały udział borów gatunek bardzo rzadki w tej części Polesia. Jedno stanowisko lęgowe wykryto w lesie na zachód od Serniaw, drugie w Urszulinie, a kolejne we wsi Zabrodzie Bieleckie.

Muchołówka białoszyja

Gatunek lęgowy, który znajduje się na liście gatunków zwierząt objętych ochroną ścisłą oraz jest wpisany do Załącznika I Dyrektywy Ptasiej 2009/147/WE z 30 listopada 2009 jako szczególnie zagrożony i wymagający ochrony na terenie Wspólnoty Europejskiej. Jest ptakiem wrażliwym na zmianę siedlisk spowodowaną inwestycjami i działalnością człowieka, w tym przede wszystkim na wycinkę drzew i prace leśne. Gatunek rzadki i charakterystyczny dla lasów badanego obszaru Polesia. Muchołówka białoszyja preferuje stare drzewostany dębowe z dużą ilością dziupli. W obrębie badanej powierzchni ze

Gatunek lęgowy, który znajduje się na liście gatunków zwierząt objętych ochroną ścisłą. Ze względu na suchy rok (brak grubej pokrywy śnieżnej w zimie 2018/2019 oraz małą ilość opadów przed wiosną 2019) i niski poziom wody w obrębie terenów podmokłych rok 2019, w którym przeprowadzono badania, nie był reprezentatywny do oceny populacji słowika szarego. Rozmieszczony równomiernie na całej badanej powierzchni. Około 50 par zasiedlało przede wszystkim tereny w otulinie Poleskiego Parku Narodowego. Najwięcej miejsc lęgowych zanotowano na badanym odcinku Krowiego Bagna (8 samców). Ponadto wykryto następujące stanowiska lęgowe w pobliżu wsi: Kulczyn (5 samców), Karczunek (3 samce), Kulczyn – Kolonia (4 samce), Tynepole (1 samiec), Wojciechów (1 samiec), Kolonia Wereszczyn (1 samiec), Kulczyn (1 samiec), tereny podmokłe pomiędzy Urszulinem a wsią Kozubata (5 samców), Zastawie (2 samce), tereny podmokłe przy Jeziorze Sumin pomiędzy wsiami Dębowiec a Sumin (9 samców), użytki zielone pomiędzy wsiami Kozubata a Zabrodzie Bieleckie (6 samców), szuwar nad Jeziorem Wereszczyńskim (1 samiec), Sęków (2 samce), Wielkopole (2 samce).

Kopciuszek

Gatunek lęgowy, który znajduje się na liście gatunków zwierząt objętych ochroną ścisłą. Rozmieszczony plamowo, ale równomiernie w obrębie całego badanego terenu. Gniazdował w dużym rozproszeniu. Gatunek związany z środowiskami synantropijnymi. Na badanym terenie około dwukrotnie mniej liczny, niż w innych rejonach Lubelszczyzny. Najliczniej zasiedlał największe miejscowości oraz wioski takie jak np.: Pikulawka, Zastawie, Urszulin, Kulczyn, Karczunek, Wielkopole. Mniej liczny w pozostałej pojedynczej lub rozproszonej zabudowie wiejskiej. Populację lęgową kopciuszka oszacowano na 30-60 par.

Poklaskwa

Gatunek lęgowy, który znajduje się na liście gatunków zwierząt objętych ochroną ścisłą. Występowała plamowo w obrębie terenu badań. Liczniejsza w północnej części powierzchni badawczej. Zasiedlała przede wszystkim umiarkowanie wilgotne łąki i pastwiska, rzadziej inne tereny otwarte porzeczniane niewielką liczbą krzewów i drzew. Najwięcej stanowisk lęgowych wykryto na badanym fragmencie Krowiego Bagna (15

par). Na Polesiu preferowała obszary charakteryzujące się ekstensywną gospodarką rolniczą. Zanotowano ją zaledwie w 35 miejscach, a populację lęgową oszacowano na 40-70 par lęgowych.

Białorzytka

Gatunek lęgowy, który znajduje się na liście gatunków zwierząt objętych ochroną ścisłą. Dwie pary wykryto w pobliżu wsi Kulczyn Kolonia oraz jedno stanowisko lęgowe w pobliżu ścieżki „Czahary”.

Śpiewak

Gatunek lęgowy, który znajduje się na liście gatunków zwierząt objętych ochroną ścisłą. Gatunek wybitnie leśny. Rozmieszczenie śpiewaka było nierównomierne i związane z dużymi i zwartymi kompleksami leśnymi. Liczniejszy we wschodniej, niż w centralnej części terenu badań. Preferował bogatsze drzewostany, ale stwierdzono go również często w drągowinach sosnowych oraz na skraju osiedli ludzkich (np. w Urszulinie). Nie występował w ogóle w zachodniej części terenu badań. Tam brakowało dla niego odpowiednich siedlisk. Na podstawie terytorialnych samców populację lęgową tego gatunku oszacowano na 50-90 par lęgowych. Najwięcej terytoriów lęgowych śpiewaka stwierdzono w kompleksie leśnym położonym na północ od wsi Wojciechów.

Kos

Gatunek lęgowy, który znajduje się na liście gatunków zwierząt objętych ochroną ścisłą. Na badanej powierzchni gatunek przede wszystkim leśny, rzadziej występował na obrzeżach wsi. Rozmieszczenie kosa było równomierne i powiązane z większymi kompleksami leśnymi. W obrębie całego terenu badań kos najliczniejszy był w lesie położonym na północ od wsi Wojciechów. Na pozostałych obszarach nie odnotowano większych skupisk i zagęszczeń tego gatunku. Pojedyncze stanowiska w obrębie większych wsi. Stwierdzony na 50 stanowiskach lęgowych. Populację lęgową kosa oszacowano na 60-120 par lęgowych.

Kwiczół

Gatunek lęgowy, który znajduje się na liście gatunków zwierząt objętych ochroną ścisłą. W porównaniu do innych regionów Lubelszczyzny kwiczoł był zaskakująco rzadki na badanym obszarze. Najliczniejszy w okolicach wsi Sęków (9 pary). Pojedyncze stanowiska lub niewielkie skupiska par lęgowych kwiczoła znaleziono w pobliżu następujących wsi: Tarnów (1 para), Dębowiec (4 pary), Sumin (5 par), Zabrodzie (3 pary), Karczunek (1 para) oraz na Krowim Bagnie (1 para).

Wróbel

Gatunek lęgowy, który znajduje się na liście gatunków zwierząt objętych ochroną ścisłą. Rozmieszczony plamowo, ale równomiernie w obrębie całego badanego terenu. Gniazdował w dużym rozproszeniu. Najbardziej synantropijny gatunek spośród całego stwierdzonego zespołu ptaków. Nie występował w ogóle poza zabudowaniami ludzkimi. Ściśle związany z środowiskami synantropijnymi. Najliczniej zasiedlał największe wioski i miejscowości takie jak: Dębowiec, Pikulawka, Urszulin, Sumin, Zastawie, Kulczyn, Karczunek. Mniej liczny w pozostałej pojedynczej lub rozproszonej zabudowie wiejskiej. Ze względu na odpowiednio warunki gniazdowania skupiska par lęgowych wróbli koncentrowały się przy czynnych gniazdach bociana białego, gdzie w niektórych miejscach gniazdował semikolonijnie. Populację lęgową wróbla oszacowano na 140-250 par.

Mazurek

Gatunek lęgowy, który znajduje się na liście gatunków zwierząt objętych ochroną ścisłą. Rozmieszczony plamowo, ale równomiernie w obrębie całego badanego terenu. Gniazdował w dużym rozproszeniu. Na badanym terenie znacznie rzadszy od wróbla domowego. Rzadko występował poza zabudowaniami ludzkimi. Gatunek związany z środowiskami synantropijnymi. Na badanym terenie około dwukrotnie mniej liczny, niż wróbel. Najliczniej zasiedlał największe wioski i miejscowości takie jak: Zastawie, Sumin, Urszulin, Pikulawka, Sumin. Mniej liczny w pozostałej pojedynczej lub rozproszonej zabudowie wiejskiej. Ze względu na odpowiednio warunki gniazdowania skupiska par lęgowych mazurków koncentrowały się przy czynnych gniazdach bociana białego, gdzie

w niektórych miejscach gniazdował semikolonijnie. Populację lęgową mazurka oszacowano na 80-150 par.

Świergotek drzewny

Gatunek lęgowy, który znajduje się na liście gatunków zwierząt objętych ochroną ścisłą. Ze względu na niski udział preferowanych siedlisk (bory) wykryto zaledwie jedno stanowisko lęgowe tego gatunku w pobliżu wsi Kulczyn.

Świergotek łąkowy

Gatunek lęgowy, który znajduje się na liście gatunków zwierząt objętych ochroną ścisłą. Ze względu na suchy rok (brak grubej pokrywy śnieżnej w zimie 2018/2019 oraz małą ilość opadów przed wiosną 2019) i niski poziom wody w obrębie terenów podmokłych rok 2019, w którym przeprowadzono badania, nie był reprezentatywny do oceny populacji świergotka łąkowego. Jest ptakiem wrażliwym na zmianę siedlisk i stosunków wodnych spowodowaną inwestycjami i działalnością człowieka. Najwięcej stanowisk lęgowych wykryto we wschodnim (najbardziej podmokłym) wycinku badanego fragmentu Krowiego Bagna (6 par). Pojedyncze stanowiska lęgowe zanotowano w następujących lokalizacjach: Kolonia Wereszczyn (4 pary), Wielkopole (1 para), Kulczyn (1 para), Sęków (3 pary).

Świergotek polny

Gatunek lęgowy, który znajduje się na liście gatunków zwierząt objętych ochroną ścisłą oraz jest wpisany do Załącznika I Dyrektywy Ptasiej 2009/147/WE z 30 listopada 2009 jako szczególnie zagrożony i wymagający ochrony na terenie Wspólnoty Europejskiej. Gatunek rzadki i charakterystyczny dla ubogich siedlisk krajobrazu rolniczego w obrębie badanego obszaru Polesia. Wykryto stanowiska lęgowe tego gatunku na badanym odcinku Krowiego Bagna, w okolicach wsi Kulczyn Kolonia (2 pary), a kolejne koło wsi Kolonia Wytoczno.

Pliszka żółta

Gatunek lęgowy, który znajduje się na liście gatunków zwierząt objętych ochroną ścisłą. Rozmieszczenie tego gatunku nierównomierne. Liczniejsza w zachodniej części, niż we wschodniej części terenu badań. Gatunek ten zasiedlał dwa odmienne typy siedlisk: łąki i pastwiska (liczniej) oraz pola uprawne (rzadziej). Pliszka żółta okazała się znacznie rzadsza w obrębie badanego obszaru, niż w innych rejonach Lubelszczyzny, gdzie w wielu miejscach w krajobrazie rolniczym jest drugim (po skowronku polnym), dominującym gatunkiem. Stwierdzono zaledwie około 30 par, a populację lęgową oszacowano na 30-80 par. Największe skupisko stanowisk zanotowano poblizu wsi Marcinowa Niwa, Serniawy, Urszulin, Zastawie.

Pliszka siwa

Gatunek lęgowy, który znajduje się na liście gatunków zwierząt objętych ochroną ścisłą. Rozmieszczenie tego gatunku nierównomierne. Liczniejszy w zachodniej części, niż we wschodniej części terenu badań. W odróżnieniu od poprzedzającego gatunku chętniej zasiedlała wsie i osiedla ludzkie, do gniazdowania wykorzystując budynki, mosty lub inne tego typu obiekty. Najwięcej stanowisk wykryto w poblizu wsi Karczunek oraz Kulczyn. Znacznie rzadsza od pliszki żółtej. Populację tego gatunku oceniono na 30-60 par lęgowych.

Potrzeszcz

Gatunek lęgowy, który znajduje się na liście gatunków zwierząt objętych ochroną ścisłą. Gatunek rozmieszczony wybitnie płatowo, związany z intensywną produkcją rolniczą. Liczniejszy w zachodniej części, niż we wschodniej części terenu badań. Preferował intensywnie uprawiane pola uprawne z gęstą siecią linii przesyłowych, wybierając tereny z żyzniejszymi glebami, a unikając terenów z piaszczystymi lub torfowymi glebami ubogimi w składniki pokarmowe. Omijał wyraźnie kompleksy leśne, większe płaty zadrzewień śródpolnych oraz podmokłe łąki i torfowiska. Najliczniej zasiedlał tereny otwarte i pola uprawne w poblizu Sękowa (12 par), Zastawie (4 pary), Urszulina (6 par), Wielkopole (2 pary). Populację lęgową tego gatunku oszacowano na 30-70 par lęgowych.

Zięba

Gatunek lęgowy, który znajduje się na liście gatunków zwierząt objętych ochroną ścisłą. Rozmieszczenie zięby było równomierne w obrębie ternu badań. W obrębie krajobrazu rolniczego osiągała niskie zagęszczenia, gniazdując na obrzeżach wsi lub w większych płatach zadrzewień śródpolnych. Najwięcej stanowisk lęgowych wykryto w niewielkich kompleksach leśnych położonych w otulinie Poleskiego Parku Narodowego, w środowiskach synantropijnych (obrzeża wsi, ogródki, sady itp.) osiągała niższe zagęszczenia np. koło Urszulina. Jeden z najliczniejszych gatunków ptaków w obrębie zadrzewień i lasów. Wykryto około 70 rewirów lęgowych. Populację lęgową zięby w obrębie terenu badań oszacowano na 80-160 par lęgowych.

Grubodziób

Gatunek lęgowy, który znajduje się na liście gatunków zwierząt objętych ochroną ścisłą. Rozmieszczenie stanowisk grubodzioba było nierównomierne. Liczniejszy we wschodniej części, niż w zachodniej (ok. 21 par lęgowych). Preferował lasy mieszane lub liściaste w starszych klasach wiekowych. Stanowiska koncentrowały się w następujących lokalizacjach: Marcinowa Niwa (1 para), Kozubata (1 para), Zastawie (2 pary), Dębowiec (2 pary), Zastawie (1 para), Karczunek (1 para), Aleksandrów (3 pary), jednak najliczniej występował w lesie położonym na północ od Wojciechowa (10 par).

Dziwonia

Gatunek lęgowy, który znajduje się na liście gatunków zwierząt objętych ochroną ścisłą. Gatunek ten wykryto na stanowisku lęgowym obejmującym tereny podmokłe przy Jeziorze Sumin pomiędzy wsiami Dębowiec a Sumin (2 terytoria) oraz na torfiankach przy wsi Wojciechów (2 pary). Ponadto zanotowano dziwonię przy wsi Karczunek (1 para) oraz na torfiankach zlokalizowanych na południe od wsi Kulczyn (1 samiec) i przy wsi Kozubata (1 para).

Dzwoniec

Gatunek lęgowy, który znajduje się na liście gatunków zwierząt objętych ochroną ścisłą. Rozmieszczenie dzwońca było wybitnie plamowe. Gatunek ten występował w dużym rozproszeniu na całej powierzchni. Zasiedlał przede wszystkim obrzeża osiedli ludzkich z

dużą ilością sadów i ogródków, chętnie gniazdując w przydomowych, iglastych drzewach i krzewach. W obrębie terenu badań zaobserwowano zaskakująco niskie zagęszczenia tego gatunku w porównaniu do innych regionów Lubelszczyzny. Stanowiska lęgowe tego gatunku koncentrowały się wokół wsi Karczunek (5 par) oraz wokół Urszulina. Populację lęgową dzwońca oszacowano na 30-50 par.

Makolągwa

Gatunek lęgowy, który znajduje się na liście gatunków zwierząt objętych ochroną ścisłą. Rozmieszczenie makolągwy było wybitnie plamowe, choć występowała w dużym rozproszeniu na całej powierzchni. Zasiadała przede wszystkim obrzeża osiedli ludzkich z dużą ilością sadów i ogródków, chętnie gniazdując w przydomowych drzewach i krzewach. W celu lepszej ochrony przed drapieżnikami preferowała zwłaszcza iglaste gatunki. W obrębie terenu badań zaobserwowano zaskakująco niskie zagęszczenia tego gatunku w porównaniu do innych regionów Lubelszczyzny. Najwięcej stanowisk wykryto wokół wsi Sęków (15 par), mniej liczna w Urszulinie, Dębowcu, Kozubatej, w okolicach wsi Karczunek oraz Kulczyn. Populację lęgową makolągwy oszacowano na 40-80 par.

Szczygieł

Gatunek lęgowy, który znajduje się na liście gatunków zwierząt objętych ochroną ścisłą. Gatunek rozmieszczony nierównomiernie. Większość stanowisk koncentrowała się w zachodniej części terenu badań. Szczygieł preferował obrzeża wsi i osad ludzkich. Chętnie gniazdował na obrzeżach sadów, zadrzewień śródpolnych, pasów drzew i ogródków. Na badanym obszarze występował w znacznie niższych zagęszczeniach w porównaniu do innych regionów Lubelszczyzny. Szacunek populacji lęgowej szczygła na badanym obszarze to 40-70 par lęgowych. Najwięcej stanowisk zanotowano w pobliżu wsi Kozubata (2 pary), Karczunek (11 par), Sęków (5 par), Kolonia Wereszczyn (1 para), Kulczyn Kolonia (4 pary), Zastawie (2 pary).

Kulczyk

Gatunek lęgowy, który znajduje się na liście gatunków zwierząt objętych ochroną ścisłą. Bardzo rzadki gatunek w tej części Polesia. Stanowiska kulczyka stwierdzono koło wsi

50

były pasami drzew i krzewów. Wyraźnie unikał wnętrz większych kompleksów leśnych. Na podstawie liczeń śpiewających samców łącznie stwierdzono około 170 par lęgowych. W obrębie terenu badań populację lęgową tego gatunku oszacowano na 170-230 par lęgowych.

Potrzos

Gatunek lęgowy, który znajduje się na liście gatunków zwierząt objętych ochroną ścisłą. Rozmieszczenie potrzosa było nierównomierne. Gniazdował w dużym rozproszeniu, nigdzie nie tworząc znacznych koncentracji stanowisk. Ze względu na wąską specjalizację siedliskową występował on plamowo w obrębie badanej powierzchni badawczej. Preferował rozległe tereny podmokłe, w których występował woda przez cały lub przez część okresu lęgowego. Ze względu na suchy rok (brak grubej pokrywy śnieżnej w zimie 2018/2019 oraz małą ilość opadów przed wiosną 2019) i niski poziom wody w obrębie terenów podmokłych rok 2019, w którym przeprowadzono badania nie był reprezentatywny do oceny rozmieszczenia i liczebności potrzosa. Gatunek ten preferował zmeliorowane łąki, torfowiska, chętnie gniazdując w gęstej roślinności i wysokich szuwarach o trawach wzdłuż rowów melioracyjnych. Unikał kompleksów leśnych, rozległych, intensywnie pól uprawnych, obszarów z ubogimi, piaszczystymi glebami. Najwyższe zagęszczenia potrzosa osiągał na terenach położonych wokół Jeziora Sumin (6 par) oraz Jeziora Wereszczyńskiego (2 pary), na badanym wycinku Krowiego Bagna (7 par), koło wiosek Pikulawka (4 pary) oraz Sęków (6 par). Populację lęgową tego gatunku oszacowano na 30-60 par lęgowych.

Ocena rangi ornitologicznej badanego obszaru

Łącznie w trakcie prac terenowych zaobserwowano **130 gatunków ptaków**, w tym **112 gatunków** uznano za lęgowe lub prawdopodobnie lęgowe. Tak wysokie bogactwo gatunkowe świadczy o istotnej randze analizowanej powierzchni w porównaniu do innych regionów Lubelszczyzny. Badany obszar charakteryzował się wysokimi walorami ornitologicznymi, gdyż stwierdzono tu szereg gatunków rzadkich i zagrożonych w całej Europie. Podczas badań wykazano gniazdowanie **21 gatunków**

ptaków szczególnie zagrożonych i wymagających ochrony na terenie Wspólnoty Europejskiej, które są wpisane do Załącznika I Dyrektywy Ptasiej 2009/147/WE z 30 listopada 2009:

- Derkacz (1 samiec)
- Zielonka (1 para)
- Żuraw (16 par)
- Kulik wielki (2 pary)
- Bocian czarny (1 para)
- Bocian biały (35 par)
- Bąk (2 samce)
- Orlik krzykliwy (1 rewir)
- Orlik grubodzioby (1 rewir)
- Błotniak stawowy (17 par)
- Błotniak łąkowy (3 pary)
- Trzmielozad (4 rewiry)
- Dzięcioł średni (1 para)
- Dzięcioł czarny (2 pary)
- Gąsiorek (35-50 par)
- Lerka (25-40 par)
- Wodniczka (1 samiec)
- Jarzębatka (4 pary)
- Muchołówka białoszyja (1 para)
- Świergotek polny (4 pary)
- Ortolan (1 para)

Ponadto na badanym obszarze wykazano gnieźdzenie się **sześciu gatunków ptaków** wpisanych do aktualnej edycji Polskiej Czerwonej Księgi Zwierząt (Głowaciński 2001):

- **Zielonka (1 para)**
- **Kulik wielki (2 pary)**

- Bąk (2 samce)
- Orlik krzykliwy (1 rewir)
- Orlik grubodzioby (1 rewir)
- Wodniczka (1 samiec)

Wnioski

- Inwentaryzacja awifauny lęgowej w obrębie obszarów chronionych położonych w zachodniej części koncesji poszukiwawczej Sawin II 34/2014/p przeprowadzona w okresie lęgowym w 2019 roku wykazała gniazdowanie 112 gatunków ptaków.
- O wysokiej randze tego obszaru świadczy fakt gniazdowania w obrębie tego terenu **sześciu zagrożonych gatunków ptaków** wpisanych do aktualnej edycji Polskiej Czerwonej Księgi Zwierząt oraz **21 gatunków ptaków szczególnie zagrożonych** i wymagających ochrony na terenie Wspólnoty Europejskiej, które są wpisane do Załącznika I Dyrektywy Ptasiej 2009/147/WE.

Bibliografia

1. Chylarecki P., Sikora A., Cenian Z. (red.) 2009. Monitoring ptaków lęgowych. Poradnik metodyczny dotyczący gatunków chronionych Dyrektywą Ptasią. GIOŚ, Warszawa.
2. Chylarecki P., Sikora A., Cenian Z., Chodkiewicz T. (red.) 2015. Monitoring ptaków lęgowych. Poradnik metodyczny. Wydanie 2. GIOŚ, Warszawa.
3. Gotzman J., Jabłoński B. 1972. Gniazda naszych ptaków. PZWS, Warszawa.
4. Tomiałoć L. 1980a. Kombinowana odmiana metody kartograficznej do liczenia ptaków lęgowych. Not. Orn. 21: 33 – 54.
5. Tomiałoć L. 1980b. Podstawowe informacje o sposobie prowadzenia cenzusów z zastosowaniem metody kartograficznej. Not. Orn. 21: 55 – 62.

**Fundusze
Europejskie**
Wiedza Edukacja Rozwój

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

